

GŁOS LEKARZY

DWUTYGODNIK, POŚWIĘCONY SPRAWOM ZAWODOWYM LEKARSKIM, DEONTOLOGII LEKARSKIEJ I ZAGADNIENIOM Z ZAKR. SU MEDYCYNY SPOŁECZNEJ.

SUBWENCYONOWANY PRZEZ IZBĘ LEKARSKĄ WSCHODNIO-GALICYJSKĄ.

:: WYCHODZI PIERWSZEGO I PIĘTNASTEGO KAŻDEGO MIESIĄCA. ::

REDAGUJE KOMITET.

REDAKTOR NACZELNY: DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI.

ADRES W SPRAWACH REDAKCYJNYCH I ADMINISTRACYJNYCH:

DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI
LWÓW, UL. ŚNIADECKICH 6.

:: :: TELEFON NR. 48/VI. :: ::

PRENUMERATA ROCZNA WYNOŚI 6 KORON :: W ROSYI 3 RUBLE ::
W NIEMCZECH 6 MAREK :: WE FRANCYI 6 FRANKÓW.

WSZELKIE PRZESYŁKI PIENIĘŻNE ADRESOWAĆ NALEŻY:

DR. JAKÓB MOSZKOWICZ, LWÓW, UL. AKADEMICKA 28.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZĘD. NR. 39.786.

W JEDNOŚCI SIŁA!

TREŚĆ: Dr. Szczepan Mikołajski. Dur brzuszny we Lwowie. — Umowa z towarzystwami ubezpieczeń na życie. — W sprawie stosunków w Kulparkowie. — Wynagrodzenie lekarzy sądowych w sprawach cywilnych. — Pouczanie kandydatów stanu nauczycielskiego o sprawie alkoholizmu. — Kronika

Dur brzuszny we Lwowie.

Od paru lat pojawiają się we Lwowie jesienią stosunkowo liczniejsze, niż dawniej, zachorowania na dur brzuszny i z tego powodu zarówno w kompetentnych sferach sanitarnych, jak i wśród szerszej publiczności powstało pewne zaniepokojenie.

Wypada więc rozpatrzyć się w cyfrach statystyki duru brzuszego w mieście, aby zdać sobie sprawę, o ile niebezpieczeństwo endemii duru brzuszego rzeczywiście stolicy kraju zagraża a zarazem przypomnieć te środki zaradcze, które już niejednokrotnie, chociaż niestety bez skutku, w miejskiej Radzie zdrowia wskazywano.

Jeżeli istotnie zagraża niebezpieczeństwo endemii duru we Lwowie, w takim razie byłoby ono i dla kraju nie bez znaczenia, albowiem Lwów jest centrum ruchu komunikacyjnego i zarazki stąd łatwo w dalekie okolice rozniesione być mogą.

Byłoby pożądanem, aby w tej bardzo ważnej sprawie rozwinęła się dyskusja fachowa i do tego pragnąłbym dać podjętę niniejszemi uwagami.

Otóż dzięki nadzwyczaj żmudnym badaniom statystycznym fizyka miejskiego dra Legeżyńskiego, posiadamy dokładny przegląd śmiertelności z duru brzuszego we Lwowie od lat przeszło sześćdziesięciu, bo od r. 1849. Dr. Legeżyński z pilnością mnichów średniowiecznych przesiedziało kilka miesięcy nad wykazami zmarłych w ciągu pół wieku we Lwowie, wiodąc palcem po rubryce przyczyn śmierci i notując wszystkich zmarłych z duru brzuszego. Owocem tych nadzwyczaj mozolnych poszukiwań jest kilka tabel, umieszczonych na końcu dzieła „Stosunki zdrowotne w mieście Lwowie w r. 1905 i 1906“¹⁾.

Dowiadujemy się z tych wykazów, że we Lwowie w drugiej połowie ubiegłego stulecia panowały wielkie endemie duru

brzuszego. Jeżeli np. w r. 1855 zmarło w tem mieście na każde 10.000 mieszkańców aż 66,2 osób na dur brzuszny, to uprzytomnimy sobie groźbę ówczesnych stosunków, gdy tę cyfrę przeliczymy według obecnej ludności Lwowa, wynoszącej 210.000 mieszkańców. Z obliczenia tego wypadnie, że gdyby teżaz nawiedziła miasto tak straszna endemia, byłoby w ciągu roku aż 1390 skonów z duru brzuszego, przeciętnie zatem grzebanoby codzień po 3 lub 4 zmarłych na dur brzuszny.

Wykazów chorobowości z tych czasów nie posiadamy. Jednak przyjąwszy nawet najwyższe cyfry procentowe śmiertelności z duru w owych czasach (gdyż obecna śmiertelność z tej choroby jest o wiele mniejsza), przyjąwszy według Ch. Murchison'a²⁾, że umierał co piąty chory durowy, mielibyśmy w razie takiej endemii duru brzuszego, jaka w r. 1855 we Lwowie szalała, w ciągu roku obecnie aż blisko 7 tysięcy chorych na dur brzuszny, czyli codziennie około 19 nowych zachorowań na dur brzuszny.

Prawie nie chce się wierzyć, by tak wielka epidemia duru brzuszego przez miasto przeszła w r. 1855 i nasuwa się przypuszczenie, że był to raczej dur plamisty, lub że wogóle w wykazach zmarłych duru brzuszego od plamistego nie różniano.

I rzeczywiście poprzednik dra Legeżyńskiego w urzędzie dr. Pawlikowski w swem sprawozdaniu za r. 1888³⁾ powiada wyraźnie, że „dur brzuszny i plamisty w spisie zmarłych nie były różniane po rok 1888 i podawano je w statystyce śmiertelności razem“. Lecz dr. Legeżyński, którego w tym przedmiocie interpelowałem, stanowczo obstaje, że w wykazach, z których czerpał swą statystykę, dur brzuszny od plamistego zawsze różniano i że cyfry jego pod tym względem są zupełnie pewne.

¹⁾ Friedrich Prinzing. Handbuch der medizinischen Statistik. Jena 1906. Strona 364.

²⁾ Dr. Antoni Pawlikowski. O stosunkach zdrowotnych w mieście Lwowie. Sprawozdanie za r. 1888. Lwów 1891. Na stronie 164.

³⁾ Dr. Wiktor Legeżyński. Stosunki zdrowotne w mieście Lwowie w r. 1905 i 1906. Lwów 1907. Nakładem gminy miasta Lwowa.

AUTO-AERO

Największe w kraju przedsiębiorstwo automobilowe.

GARAGE-BOKSY

Pierwszorządne warsztaty reparycyjne, urządzone według ostatnich wymogów techniki.

Samorodne spajanie, wulkanizator uniwersalny, parowy, amerykańskie maszyny do obróbki metali, z popędem elektrycznym. — Pierwszorządne siły fachowe. — Stacja benzyny i smarów dzień i noc otwarta. — Czyszczenie wozów. — Magazyny wszelkich przyborów automobilowych. — Na żądanie wysyłamy specjalistów inżynierów i monterów.

Telefon 163.

AUTO-AERO

Lwów, ulica Chocimska.

Wyłączne zastępstwo światowej sławy automobili

„FIAT“

Właściciel firmy: **JAN NOWORYTA.**

Adres telegraficzny: **Autero, Lwów.**

Kupującego automobil „Fiat“ uczynimy bezpłatnie kierowania wozem aż do uzyskania patentu szoferskiego.

Nowość!

PLANTACOL

Syrup z Plantago lanceolata, jedyny wypróbowany i niezawodny środek przeciw kokluszowi u dzieci, nie zawierający żadnych narkotyków — jak również

Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne Apteki pod „Hygiea“ EMILA JEZIEŃSKIEGO dz. B. SCHEINBACH, Lwów, ul. Gródecka 30. — Telefon 1181.

PLANTACOL CODEINATUS

Syrup Sulfogujakolowy z Plantago i kodeiną przeciw kaszlowi, katarom i zapłęgniom płuc u dorosłych poleca PT. Panom Lekarzom do ordynacji

Nowość!

Atoli dr. Legeżyński wciągnął do swych wykazów duru brzuszego przypadki śmierci, notowane w księdze zmarłych pod różnymi nazwami rozpoznawczymi, z których przynajmniej takie nazwy, jak tyfus ostry, gorączka durzycowa, nerwowa gorączka, nerwowa febra, febra gorączkowa, Gehirntyphus, Nervöses Gallenfieber, Lungentyphus, dur płucny bądź co bądź nie powinny wchodzić tu w rachubę. Prawdopodobnie nazwy te określają inne choroby zakaźne, mianowicie epidemiczne zapalenie opon mózgo-rdzeniowych, dur plamisty, a może i dur powrotny. Szczególnie t. zw. „gorączka nerwowa“ zabierała w załodze wojskowej bardzo liczne ofiary. Mimo to już i w dawniejszych dziesiątkach lat spotyka się określenia, nie nasuwające wątpliwości, jak durzycowa brzuchowa, durzycowa brzuszna, durzycowa jelitowa, durzycowa nieżyłowa, dur jelit, dur brzuchowy, gorączka gastryczna, gorączka durzycowo-żółciowa, tak że nawet przy wyeliminowaniu rozpoznaj już z nazwy wątpliwych otrzymalibyśmy obraz bardzo ciężkich dla miasta epidemii duru brzuszego.

Rok 1855 wykazuje największą śmiertelność z duru brzuszego we Lwowie od r. 1846 po dzień dzisiejszy. Ale i w innych latach śmiertelność ta była stosunkowo bardzo znaczna aż do r. 1877, przy czym co parę lub kilka lat cyfra śmiertelności z duru brzuszego stopniowo lub nagle wzrastała, a potem następowało znowu parę lat spadku krzywizny śmiertelności.

I tak na 10.000 mieszkańców przypadało skonów z duru brzuszego:

w roku	zmarło na dur brz. na 10.000 m.	ogółem zmarło na dur brz.
1849	25.7	175
1850	23.5	161
1851	28.7	197
1852	24.8	172
1853	25.5	177
1854	64.4	430
1855	66.2	462
1856	23.6	167
1857	10.6	75
1858	9.1	65
1859	10.6	77
1860	7.5	56
1861	16.4	124
1862	10.6	82
1863	12.1	93
1864	12.1	96
1865	17.8	143
1866	35.8	302
1867	43.2	359
1868	14.6	124
1869	10.4	91
1870	8.8	77
1871	8.6	76
1872	10.5	96
1873	14.0	132
1874	9.7	98
1875	8.2	84
1876	7.7	81
1877	7.0	74

Od r. 1878 obniża się cyfra śmiertelności z duru brzuszego już na stałe i w ciągu następnych przeszło 30 lat nigdy już nie przekracza 7.2 skonów na 10.000 mieszkańców a zwykle waha się w niższych jeszcze granicach.

W tym okresie rok 1901, w którym otwarto wodociągi dobrostańskie, jest przełomowym, gdyż od tego roku śmiertelność z duru brzuszego stale się waha około cyfry 1 skonu na 10.000 mieszkańców.

W szczegółowym zestawieniu ten okres tak się przedstawia:

w roku	zmarło na dur brz. na 10.000 m.	ogółem zmarło na dur brz.
1878	5.8	62
1879	5.2	57
1880	6.4	70
1881	3.5	40
1882	4.2	48
1883	4.5	52
1884	5.7	66
1885	6.1	73
1886	5.0	60
1887	4.7	57
1888	3.2	39
1889	3.9	48
1890	5.5	69
1891	6.0	79
1892	7.2	95
1793	5.4	72
1894	3.8	51
1895	2.7	37
1896	3.0	42
1897	5.5	77
1898	3.0	43
1899	3.0	44
1900	3.4	50

Po otwarciu nowych wodociągów:

w roku	zmarło na dur brz. na 10.000 m.	ogółem zmarło na dur brz.
1901	2.4	39
1902	1.1	18
1903	1.0	17
1904	1.3	23
1905	1.2	20
1906	1.3	24
1907	1.77	31
1908 ⁴⁾	1.58	29
1909	2.15	42
1910	1.06	22
1911	1.32	28

Z zestawienia ogólnego za czas od 1851 do 1900 wynika, że największa śmiertelność, a zatem prawdopodobnie i chorobowość z duru brzuszego we Lwowie, przypadała na miesiące: marzec (9.6% całorocznej cyfry skonów z duru brzuszego), kwiecień (10.4%) i maj (9.8%) jakoteż na miesiące: wrzesień (9.1%), październik (9.2%) i listopad (8.6%). W innych miesiącach roku wahała się śmiertelność między 6.6% (lipiec) a 7.7% (czerwiec) ogólnej rocznej cyfry skonów z duru brzuszego.

W poszczególnych dziesięcioleciach widoczne są także te nasilenia częstości skonów z duru brzuszego w wymienionych miesiącach wiosennych i jesiennych.

Między zmarłymi przeważa znacznie płeć męska (62.1% zmarłych z duru brzuszego we Lwowie od 1851—1900 r.). Pewien wpływ na tę przewagę ma śmiertelność wśród wojska.

W pierwszych dwóch dziesięcioleciach od r. 1850 umierało na dur brzuszny we Lwowie o wiele więcej chrześcijan, niż żydów, licząc na 1000 ludności każdego z tych wyznań. I tak w dziesięcioleciu 1851—1860 zmarło 1668 chrześcijan, 210 żydów, w dziesięcioleciu 1861—1870 zmarło 1179 chrześcijan a 312 żydów, gdy przy równomiernym rozłożeniu skonów na 3 żydów powinno było wypaść 7 chrześcijan zmarłych, gdyż we Lwowie odsetka ludności żydowskiej wynosi okrągłą cyfrą 30%.

I w następnych dziesięcioleciach zachodzi ten sam niestosunek, chociaż już nie tak rażący: w dziesięcioleciu 1871—1880 zmarło 611 chrześcijan a tylko 219 żydów, w dziesięcioleciu 1881 do 1890 zmarło 406 chrześcijan a tylko 140 żydów, w dziesięcioleciu 1891—1900 zmarło 459 chrześcijan a tylko 130 żydów.

Byłoby zbyt dorywczem i błędem wnioskowaniem, gdybyśmy z tych zestawień wysnuwali, że ludność żydowska jest na dur brzuszny o wiele odporniejszą, niż ludność chrześcijańska. Przekonamy się o tem w dalszym ciągu niniejszych komentarzy do statystyki fizykatu.

Ciekawe są dane co do zmarłych na dur brzuszny, leczonych w szpitalach. Widzimy z cyfr statystyki, że bardzo wielka liczba chorych na dur brzuszny umiera w domach prywatnych. I tak w dziesięcioleciu 1851—1860 zmarło 1878 osób, a z nich tylko 1462 osób w szpitalu, zatem 416 osób zmarło po domach prywatnych. Jeśli z tej cyfry wydedukujemy w przybliżeniu, podobnie jak wyżej uczyniliśmy, liczbę chorych durowych, leczonych prywatnie, otrzymamy na to dziesięciolecie co najmniej 2080 chorych, którzy w swem mieszkaniu dur brzuszny przebywali, co czyni rocznie 208 chorych tej kategorii i to przy ówczesnej ludności Lwowa około 70.000 m.

Podobnie w dziesięcioleciu 1861—1870 zmarło we Lwowie przy ludności około 80.000 m. razem 1491 osób na dur brzuszny, a z tego tylko 1081 osób w szpitalu, więc 410 osób we własnym mieszkaniu.

Podobnie w dziesięcioleciu 1871—1880 przy ludności przeciętnej około 100.000 m. zmarło razem 830 osób, w szpitalu tylko 498 osób, więc 332 osób zmarło na dur brzuszny w swem mieszkaniu.

Nieco polepszają się warunki w następnych dziesięcioleciach:

W dziesięcioleciu 1881—1890 zmarło razem 552 osób, z tego w szpitalu 349.

W dziesięcioleciu 1891—1900 zmarło 590 osób, z tego 414 w szpitalu.

Ten wielki niedobór opieki szpitalnej dla chorych durowych należy z całym naciskiem zaznaczyć, nie analizując na razie jego przyczyn, lecz uznając wielkie jego znaczenie dla podtrzymywania zarazy w mieście przez liczne ogniska epidemiczne.

Załoga wojskowa uczestniczy pokąźną odsetką w ogólnej śmiertelności Lwowa z duru brzuszego. W dziesięcioleciu 1851 do 1860 zmarło na dur brzuszny aż 440 wojskowych, w dziesięcioleciu 1861—1870 — 141 wojskowych, w dziesięcioleciu 1871 do 1880 — 117 wojskowych, w dziesięcioleciu 1881—1890 — 66 wojskowych, w dziesięcioleciu 1891—1900 — 71 wojskowych, razem w ciągu 50 lat zmarło we Lwowie na dur brzuszny 835 wojskowych, co stanowi około 16% ogółu zmarłych na tę chorobę (5341 zmarłych z duru brzuszego w ciągu 50 lat).

Najważniejszym szczegółem w historii duru brzuszego we Lwowie byłoby wyjaśnienie pochodzenia poszczególnych przypadków duru. Niestety pod tym względem zaczęto zbierać do-

⁴⁾ Cyfry od r. 1907 podano z urzędowych zestawień fizykatu, dotąd nie ogłaszanych drukiem.

kładniejsze dane dopiero w latach ostatnich a i te dane z powodu rozlicznych trudności w dochodzeniach nie są ściśle.

W tablicy dra Legeżyńskiego zliczono tylko przypadki duru brzuszego, leczone w szpitalach, a wykazane jako „obce“. Takich chorych, przywiezionych zpoza Lwowa do szpitala, bardzo mało wykazano w doniesieniach pośmiertnych. Na 1462 osób, które zmarły w szpitalach na dur brzuszny w dziesięcioleciu 1851 do 1860, podano tylko 22 obcych, co oczywiście bardzo dalekiem jest od rzeczywistego stanu i co świadczy, że w szpitalach nie zadawano sobie wiele trudu w dociekaniu przynależności zmarłych.

Równie nieprawdopodobną jest cyfra 62 obcych na 1081 zmarłych z duru brzuszego w szpitalach w dziesięcioleciu 1861 do 1870, dalej cyfra 73 obcych na 498 zmarłych w szpitalach z duru brzuszego w dziesięcioleciu 1871—1880 i cyfra 82 obcych na 349 zmarłych w szpitalach z duru brzuszego w dziesięcioleciu 1881—1890.

Już w następnym dziesięcioleciu 1891—1900 ta cyfra „obcych“ nadzwyczaj się powiększa i zbliża się do prawdopodobnej granicy, chociaż niezawodnie jej jeszcze nie dosięga. Było w tem dziesięcioleciu 260 obcych na 414 zmarłych z duru brzuszego w szpitalach. To już mówi wiele i wskazuje, że większość chorych durowych dostarcza szpitalowi lwowskiemu prowincya.

Przy tem przypuszczamy, że szpitale przez „obcych“ rozumiały nie samą przynależność zmarłego do gminy prowincjonalnej, ale notowały pod tem mianem przypadki choroby, których powstanie należało odnosić do pozalwowskiego źródła zakażenia. Tak przynajmniej dzać się powinno, jeśli statystyka szpitalna ma się na co przydać epidemiologii.

W tem znaczeniu „obce“ przypadki znachodziły się niewątpliwie nierzadko także wśród zmarłych w mieszkaniu prywatnym jakoteż w zakładzie wojskowej, lecz niestety pod tym względem statystyka dra Legeżyńskiego nie podaje żadnego śladu i dać zapewne nie mogła, gdyż widocznie w dawniejszych latach nie zdawano sobie sprawy z tego, że rozpoznanie dokładne etiologii epidemii jest o wiele jeszcze ważniejsze, niż wykrycie pochodzenia choroby w pewnym poszczególnym przypadku.

Ale już z tych niedokładnych cyfr szpitalnego ruchu chorych durowych w dziesięcioleciu 1891—1900 wynika niewątpliwie to, co już poprzednio zaznaczyłem, że z małej stosunkowo cyfry zachorowań u ludności żydowskiej bezwarunkowo nie wolno wnosić o większej rasowej odporności żydów lwowskich. Jasną bowiem jest rzeczą, że na kontyngent roczny chorych i zmarłych z duru brzuszego we Lwowie wpływa ogromnie importowanie duru z prowincyi do szpitali lwowskich a nie ulega żadnej wątpliwości, że w tej wędrowce chorych durowych do miasta uczestniczą, jeśli nie wyłącznie, to w ogromnej większości chrześcijanie, przesuując tym sposobem stosunek statystyczny na pozorną niekorzyść chrześcijan.

Dla oceny stosunków zdrowotnych miasta ma przedewszystkiem zna zenie coroczna liczba zachorowań i skonów z duru brzuszego wśród ludności miejscowej, po odliczeniu obcych. Jak wspomniałem, ewidencya pod tym względem jest niedostateczną i dopiero w ostatnich latach więcej skrupulatnie się ją utrzymuje. Fizykowi miejskiemu dr. Legeżyńskiemu powiodło się zestawić te dane co do śmiertelności z duru za ostatnie dwa dziesięciolecia, które tak się przedstawiają:

Lwowian, bez obcych, zmarło na dur brzuszny:			
w roku	zmarło	w roku	zmarło
1890	48	1901	26
1891	38	1902	11
1892	69	1903	5
1893	63	1904	10
1894	40	1905	8
1895	26	1906	9
1896	25	1907	17
1897	62	1908	10
1898	31	1909	23
1899	33	1910	12
1900	31	1911	11

Na każde 10.000 mieszkańców zmarło na dur brzuszny Lwowian, bez obcych:			
w roku	zmarło	w roku	zmarło
1890	3.87	1901	1.61
1891	2.95	1902	0.66
1892	5.29	1903	0.29
1893	4.77	1904	0.58
1894	2.36	1905	0.46
1895	1.92	1906	0.51
1896	1.82	1907	0.93
1897	4.49	1908	0.54
1898	2.22	1909	1.23
1899	3.3	1910	0.58
1900	2.19	1911	0.52

Zwraca tu uwagę znaczny spadek śmiertelności z duru brzuszego od r. 1901, w którym oddano do użytku wodociągi dobrostańskie. Gdy przed tą datą śmiertelność procentowa z duru brzuszego była zwykle ponad 2 skony na każde 10.000 m., od tam spadła ona poniżej 1 skonu na 10.000 m. a tylko r. 1909 stanowi niekorzystny wyjątek.

Dla ścisłości wypada jednak zaznaczyć, że procentowe cyfry śmiertelności za ostatnie lata ubiegłego dziesięciolecia a więc i w r. 1909 wypadły za wysokie z powodu kalkulacji statystycznej, która obliczała znacznie mniejszą cyfrę ludności, niż faktycznie we Lwowie było mieszkańców. Centralna komisya statystyczna, opierając się na wynikach spisu ludności z r. 1900, doliczała co roku do cyfry ludności z r. 1900 po 3.020 mieszkańców, gdyż to odpowiadało corocznemu przyrostowi ludności w dziesięcioleciu 1891—1900. Tymczasem spis ludności ostatni z r. 1910 wykazał, że ludności od r. 1900 o wiele więcej we Lwowie przybywało tak, że różnica kalkulacji statystycznej i faktycznego stanu ludności wynosiła w r. 1910 okrągło 18.000 mieszkańców. Gdy się tę okoliczność uwzględni, wypadnie na r. 1909 mało co więcej niż 1 skon z duru brzuszego na każde 10.000 m. Lwowa.

Zachodzi ważne pytanie, jak przypadki duru brzuszego rozmieszczone są w poszczególnych dzielnicach miasta. I na to pytanie statystyka dotychczasowa nie daje dokładnej odpowiedzi.

Przedewszystkiem statystyka, którą tu omawiam, dotyczy jedynie skonów z duru brzuszego, a zatem uwzględnia zaledwie piątą a może i dziesiątą część zachorowań durowych wyraźnych, nie mówiąc już o roznosicielach zarazków i o postaciach lekkich, poronnych i wogóle do wiadomości władzy sanitarnej nie dochodzących. Powtóre statystyka ta podaje podział na dzielnice jedynie tych zmarłych, którzy w mieszkaniu własnym życia dokonali, podczas gdy w rzeczywistości bądź co bądź znaczna część chorych z miasta w szpitalach znalazła przyjęcia i po części tam zmarła.

Cyfry zatem udziału poszczególnych dzielnic w zachorowaniach durowych, względnie w śmiertelności z duru brzuszego, mają tu tylko bardzo niewielkie znaczenie i chyba przy uderzająco znacznych różnicach nasuwałyby wątek do dalszych śledzeń.

Otóż znamiennem jest, że w całym pięćdziesięcioleciu dzielnica II góruje nad innymi co do cyfry skonów z gruźlicy. Zestawię dla ułatwienia przeglądu sumy skonów ze wszystkich 5 dziesięcioleci dzielnicami.

Dziesięciolecie:	Skonów było w dzielnicy:				
	I (Halicka)	II (Krakowska)	III (Zółkiewska)	IV (Łyczak.)	V (Śródm.)
1851—1860	77	148	101	62	63
1861—1870	58	149	113	25	65
1871—1880	51	122	70	32	58
1881—1890	56	127	63	38	41
1891—1900	27	50	26	37	32

Z tych cyfr bezwzględnych nasuwałyby się wniosek, że przecież w dzielnicy II istnieją jakieś przyczyny lokalne, ułatwiające zakażenie durowe.

Ale inaczej się rzecz przedstawi, gdy uwzględnimy stopień zaludnienia poszczególnych dzielnic.

Zestawię tu więc cyfry procentowe zaludnienia dzielnic w końcowych latach dziesięcioleci⁵⁾:

Z każdorazowej ludności mieszkało procentowo w roku	w d z i e l n i c y				
	I	II	III	IV	V
1857	18.9	27.4	22.6	11.6	18.8
1869	19.3	29.7	20.9	13.0	16.9
1880	16.4	28.7	26.0	13.0	15.9
1890	21.1	34.7	19.0	12.5	13.1
1900	23.1	37.6	15.5	14.5	8.9

Z porównania obu zestawień widać, że dzielnica II nie tylko nie była uprzywilejowaną większą częstością skonów z duru, ale nawet mniej w niej umierało osób na dur, niżby z odsetki ludności wypadło.

Także i dzielnica III, ze wszystkich najwięcej zawsze pod względem sanitarnym zaniedbana, tylko w dwóch pierwszych dziesięcioleciach okazuje niestosunkowo znaczną śmiertelność z duru.

Zresztą odnosi się wrażenie, że przypadki duru, a ściślej mówiąc skony z duru, we wszystkich dzielnicach miasta mniej więcej równomiernie się rozkładały.

Obliczenia jednak z okresów dziesięcioletnich nie mogą być tu miarodajne, gdyż w poszczególnych latach a ściślej mówiąc w poszczególnych epidemiach, przypadki duru mogły być zlokalizowane w pewnych okolicach miasta, a przy zestawieniach dziesięcioletnich zatarło się to zlokalizowanie.

(D. c. n.)

Dr. Szczepan Mikołajski.

⁵⁾ Dr. K. Ostaszewski-Barański. Wiadomości statystyczne o mieście Lwowie Zeszyt VIII. Część II. Strona 25.

Walne Zgromadzenie Towarzystwa wzajemnej pomocy lekarzy galicyjskich

odbędzie się 8 czerwca 1912 (w sobotę) w lokalu Gal. Zakładu Kredytowego Krajowego Związku Zdrojowisk i Uzdrowisk (Lwów, ul. Romanowicza 9) o godz. 6 po południu z następującym porządkiem dziennym: Oświadczenie Gal. Zakładu Kredytowego Kraj. Związku Z. i U. co do przyjęcia passywów i aktywów Towarzystwa Wzaj. pomocy lekarzy gal.

Jako likwidatorowie Tow. Wzaj. pomocy lekarzy galicyjskich:
Dr. Wacław Łobaczewski m. p. Dr. Tadeusz Praschil m. p.
Dr. Józef Westreich m. p.

Umowa z towarzystwami ubezpieczeń na życie.

W dniu 24 marca br. przeprowadził Wydział gospodarczy Izb lekarskich rokowania z przedstawicielami towarzystw ubezpieczeń na życie w sprawie stosunku lekarzy do tych towarzystw. Za podstawę służyły Wydziałowi gospodarczemu dyrektywy, uchwalone na Wiecu Izb lekarskich w Badenie.

Reprezentanci towarzystw w ubezpieczeń przedstawili, że ubezpieczenie na życie zawiera się albo na podstawie świadectwa lekarskiego, albo też bez takiego świadectwa, przy czym zamiast badania lekarskiego oznacza się pewien okres wyczekiwania (Karenzfrist) przed którego upływem ubezpieczony nie ma prawa do odszkodowania. Towarzystwa chętniej zawierają ubezpieczenia na podstawie badania lekarskiego, lecz przy ubezpieczeniach ludowych odstąpiły od tego sposobu z powodu znacznych wymogów lekarzy, a wprowadziły okres wyczekiwania. Dwa niemieckie towarzystwa „Germania“ i „Friedrich Wilhelm“ zaprowadziły już przy wszystkich ubezpieczeniach okres wyczekiwania zamiast badania lekarskiego a i austriackie towarzystwa ewentualnie podwyższą granicę sumy ubezpieczonej dla ubezpieczeń bez badania lekarskiego. Propozycja towarzystw co do umowy opiewa:

UMOWA

co do uregulowania stosunków między lekarzami a towarzystwami ubezpieczeń na życie w Austrii.

Między Wydziałem gospodarczym austriackich Izb lekarskich, jako upoważnionym reprezentantem Izb lekarskich w... z jednej strony a austriacko-węgierskim Związkiem prywatnych towarzystw ubezpieczeń, jako reprezentantem przynależnych do niego towarzystw ubezpieczeń na życie z drugiej strony przyszła do skutku w dniu dzisiejszym następująca umowa co do uregulowaniu stosunku między lekarzami a towarzystwami ubezpieczeń na życie.

Ustanawianie i oddalanie lekarza zaufania.

§ 1. Ustanawianie lekarza zaufania z reguły następuje przez dyrekcję, względnie przez główną agencję (generalną reprezentację, oddział filialny, filię itd.) towarzystwa w tym kraju, w którym ma siedzibę lekarz. O dalszem funkcjonowaniu ustanowionego już lekarza zaufania ma prawo rozstrzygać tylko wyłącznie dyrekcja, a nie reprezentant towarzystwa.

Stosunek lekarza zaufania do towarzystwa i jego organów.

§ 2. Lekarz ma świadectwo lekarskie i podpisany rachunek honorarium bezwzględnie po dokonaniu badania przesłać w zamkniętej i opieczętowanej kopercie do dyrekcji, względnie do tego głównego biura towarzystwa, na którego wniosek wezwano lekarza do przedsięwzięcia badania lekarskiego.

§ 3. Wzbrania się jak najsurowiej lekarzom zaufania pokazywania świadectw do przegłądnięcia organom, którym poruczono zjednywanie osób do ubezpieczenia, względnie udzielania im jakichkolwiek wyjaśnień o treści świadectwa.

§ 4. Towarzystwa ubezpieczeń poruczą badania lekarskie ubezpieczonych w miejscowościach, w których mieszka i praktykę wykonuje przynajmniej dwóch lekarzy, znanych towarzystwom, o ile możliwości tym miejscowym lekarzom.

Honorarium.

§ 5. Honorarium za świadectwo lekarza zaufania ustanawia się, jak następuje:

Przy proponowanej do ubezpieczenia sumie do 5.000 K — 10 K; przy proponowanej do ubezpieczenia sumie 5.001 do 10.000 K — 15 K; przy proponowanej do ubezpieczenia sumie ponad 10.000 K — 20 K.

W honorarium tem mieści się wynagrodzenie za chemiczny rozbiór moczu na białko i cukier, który w każdym wypadku przedsiębiorzyć należy.

Lekarz zaufania ma na pytania, zawarte w formularzu świadectwa, odpowiedzieć stanowczo i dokładnie. Jeśli lekarz zaufania na pewne pytania nie odpowie lub odpowie niewyraźnie lub niedokładnie, jest naturalnie obowiązany udzielić towarzystwu na żądanie dodatkowo potrzebnych wyjaśnień bez dalszego wynagrodzenia a za zwrotem kosztów portoryum.

Jeżeli lekarz zaufania na żądanie towarzystwa przedsiębiorze specjalne (dodatkowe) badanie oczu, uszu, krtani itd., należy mu za to wypłacić dalsze honorarium po 3 kor.

§ 6. Honorarium z wykluczeniem agenta wypłaca dyrekcja, względnie to główne biuro towarzystwa ubezpieczeń, do którego należało wysłać świadectwo i rachunek honoraryów.

§ 7. Jeżeli na wyraźne żądanie towarzystwa lekarz zaufania przedsiębiorze badanie w mieszkaniu ubezpieczającego się,

Od 500 lat leczą

światowej sławy radio - siarkowe
gorące źródła i kąpiele błotne w

TRENCSEN-TEPLICZ

Górne Węgry.

Główna linia kolejowa Berlin — Oderberg — Wiedeń,

podagrę, reumatyzm etc. Nowe budynki z wykwiutnem urządzeniem. Nowy Grand Hotel. Nowe łązienki. Romantyczne położenie górskie. Otwarte cały rok. Wspaniała wiosenna kuracja. Pensjonaty nie drogie. Dla domowej kuracji wysyłka szlamu. — Prospekty: Dyrekcja kąp.

podwyższa się honorarium za badanie o 2 kor.; jeżeli mieszkanie ubezpieczającego się nie jest w tej miejscowości, w której mieszka lekarz zaufania, wynagradza się nadto lekarzowi rzeczywisty koszt wyjazdu.

§ 8. Świadectwo lekarza domowego należy wydawać tylko za pisemnem zapewnieniem towarzystwa, że ubezpieczający się na to się zgodził. Honorarium za świadectwo lekarza domowego wynosi 7 kor. Świadectwo to ma lekarz domowy w zamkniętej kopercie przesłać do tego głównego biura, które wydania świadectwa zażądało.

Świadectwa lekarzy domowych mają towarzystwa traktować dyskretnie.

§ 9. Za sprawozdanie lekarskie o wypadku śmierci ma zapłacić osoba, która tego sprawozdania żąda. Gdyby honorarium osoba ta nie zapłaciła, towarzystwo na doniesienie o tem lekarza wypłaci mu na rachunek pobierającego kwotę ubezpieczoną honorarium za wydanie sprawozdania w kwocie 7 kor.

§ 10. Powyżej ustalone w umowie niniejszej taksy honoraryów i warunki mają lekarze bezwarunkowo zastosować jako minimalne honorarya i minimalne warunki także w stosunku z temi towarzystwami ubezpieczeń, które do Związku nie należą.

Wspólne formularze na świadectwa.

§ 11. Towarzystwa ubezpieczeń będą w formularzach sprawozdań (świadectwa lekarzy zaufania, świadectwa lekarzy domowych, świadectwa skonu) używały ile możliwości jednolitego tekstu, dla którego za podstawę posłuży formularz, ułożony przez Związek przy udziale reprezentatów Izb lekarskich.

Stałe komisye.

§ 12. Dla naradzania się w sprawach, które dotyczą stosunku między lekarzami a towarzystwami ubezpieczeń na życie, wybiera się wspólną komisję, składającą się z trzech reprezentantów Izb lekarskich, umowę te zawierających i z trzech reprezentantów Związku.

Strony, zawierające umowę, podadzą sobie nawzajem co roku nazwiska swych delegatów.

Stała komisya wybiera ze swego grona przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego w ten sposób, że w jednym roku zostaje wybrany przewodniczący z pośród delegatów Izb lekarskich a w następnym roku z pośród delegatów Związku. Miejsce zastępcy zastrzega się delegatom tej strony, która w tym roku nie daje ze swego grona przewodniczącego.

Stała komisya we własnym zakresie działania układa regulamin czynności, o ile w umowie nie mieszczą się szczególne postanowienia.

§ 13. Uchwały, powzięte przez stałą komisję, do swej ważności wymagają zatwierdzenia obu stron, umowę zawierających.

§ 14. Spory co do zastosowania, interpretowania i wykonania niniejszej umowy rozstrzyga stała komisya jako sąd polubowny i w tym wypadku są dla postępowania w tym sądzie miarodajnymi przepisy odnośnie VI. części IV. rozdziału ustawy z 1. sierpnia 1895, dz. p. p. Nr. 113 (procedura cywilna).

Czas trwania umowy.

§ 15. Niniejszą umowę zawiera się na czas nieokreślony a wchodzi ona w życie w dniu . . . . .

Terminem wypowiedzenia jest jeden rok a najwcześniej możliwa wypowiedzieć umowę w dniu . . . 1921 roku.

Po otwarciu dyskusji nad tym projektem oznajmili reprezentanci towarzystw ubezpieczeń na życie, że z pośród 33 prywatnych towarzystw, pracujących w Austrii, już 28 towarzystw zgodziło się na umowę, którą ma się zawrzeć, podobnie i trzy

Wina Dalmatyńskie

z własnych winnic, nagrodzone najwyższymi odznaczeniami na wystawach zagranicznych. Wina stołowe: **Opol**, **Zlatarica** (czerwone), **Kucz i Vidovo** do herbaty znakomite, **Iróza** kuracyjne dla niedokrewnych, białe kuracyjne: **Zilavka** i **Bogdanusza**. — Zamówienia z prowincji już od 5 klg. efektujemy pocztą. Cennikami na żądanie służymy bezpłatnie. — Polecając się łaskawym względem P. T. Lekarzy, kreślimy się z wysokim poważaniem

Vrsalović-Mateijan
Lwów, ul. Fredry 6.

publiczne towarzystwa a i u pozostałych pięciu towarzystw prywatnych nie mogą lekarze otrzymać mniej korzystnych warunków (w myśl § 10 projektu).

Przewodniczący dr. Finger zauważył do § 1, że w projekcie nie określono, pod jakimi warunkami może nastąpić usunięcie lekarza zaufania.

Reprezentanci towarzystw odpowiadają, że lekarze zaufania nie pozostają w stałym stosunku do towarzystw a tylko przydziela im się od wypadku do wypadku badania, przy czym naturalnie zdarzyć się może, że pewien lekarz tylko dla tego przez dłuższy czas nie otrzymuje żadnego badania, bo w miejscowości tej nie było nikogo do zbadania. Ale zdarza się i tak, że na wniosek lekarza naczelnego nie przydziela się już badań pewnemu lekarzowi. Co do tych przydziałów muszą sobie towarzystwa zachować wolną rękę. Jednak towarzystwa oznajmiają gotowość udzielenia każdej chwili wyjaśnień na zapytanie Izb lekarskich, z jakiego powodu pewnemu lekarzowi tych badań się nie wyznacza.

W § 5. na życzenie reprezentatów towarzystw wstawiono w pierwszym zdaniu słowa: „z wyjątkiem prostej kontroli (Ueberpruefung) przy ubezpieczeniach ludowych, co do których zawrze się osobną umowę“.

Przeciw żądaniu, by w § 7. przyznano także wynagrodzenie i za stratę czasu, nie podnoszą towarzystwa żadnej trudności a mianowicie na końcu paragrafu ma się dodać „i stratę czasu według umowy w każdym wypadku“. Zastosować tu wypadnie taryfy honoraryów, przyjęte w okręgach poszczególnych Izb lekarskich.

Dr. Schlömicher wyraził życzenie, aby przyznano lekarzowi odszkodowanie także wtedy, gdy na próżno się facygował, gdyż ubezpieczającego się nie zastał w domu.

Stwierdzono, że takie wynagrodzenie przewidziano już w protokole, który spisano z konferencji Wydziału gospodarczego z reprezentantami towarzystw. Wynagrodzenie to ma się przyznawać bez względu na częstość takich przypadków.

Do § 9. zgodzono się, że za sprawozdanie o skonie będzie wypłacane minimalne honorarium a jeśli towarzystwo zażąda historii choroby, ma się osobno ułożyć z lekarzem o wynagrodzenie.

Wydział gospodarczy uchwalił zasięgnąć decyzji Izb i w swoim czasie zawiadomić towarzystwa o wyniku, poczem dopiero spise się definitywną umowę.

**Na rzecz Lwowskiego Towarzystwa Ratunkowego
ze sprzedaży **tutek** zdrowotnych**

10% Pierwsza Pomoc 10%
z żółtą watą,
pochłaniającą wszelkie szkodniki nikotyny.
Darmo! Próbki w każdej trafice **Darmo!**
darmo do nabycia!

W sprawie stosunków w Kulparkowie.

Izba lekarska wschodnio-galicyska wniosła do Wydziału krajowego pismo następujące:

Wysoki Wydziale krajowy!

W krajowym Zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie zaszły w ostatnich czasach liczne wypadki, zwracające powszechną uwagę na nienormalne stosunki w tym jedynym w kraju zakładzie leczniczym dla umysłowo chorych. Szaleńcy rzucają się tam z bronią w rękę na pacjentów, służbę zakładową i lekarzy. Napady te w niektórych wypadkach zakończyły się śmiercią lub ciężkim zranieniem osób, przeciw którym były wymierzone. Nadto donosi prasa o wypadkach samobójstwa chorych i o ucieczkach z zakładu bardzo niebezpiecznych dla otoczenia degeneratów. Są to wszystko fakty, świadczące o nadzwyczajnym obniżeniu się opieki i kontroli nad chorymi, w zakładzie Kulparkowskim umieszczonymi, a wzywające do jak najrychlejszej sanacji, jeśli dalszym tego rodzaju zdarzeniom ma się zapobiedz.

Zaniepokojona opinia publiczna wypowiedziała się w licznych głosach prasy krajowej.

Sprawa stała się też przedmiotem narad i rezolucji gron fachowych lekarskich. Lekarze Zakładu wnieśli do Wysokiego Wydziału krajowego przedstawienie, w którym wykazują przyczyny złego i formułują wnioski zaradcze. Sekcja neurologiczno-psychiatryczna Tow. lekarzy lwowskich poświęciła tej sprawie osobne zebranie i uchwaliła opinię, którą Wysokiemu Wydziałowi krajowemu przesłano. Tow. lekarzy lwowskich na dwóch posiedzeniach zajmowało się tym tematem i poparło podania lekarzy kulparkowskich, jakoteż Sekcji neurologiczno-psychiatrycznej.

Wszystkie te rezolucje i opinie fachowe, oparte na znajomości

warunków i potrzeb zakładu, wskazują zgodnie na dwie główne przyczyny fatalnych stosunków, przejmujących niepokojem i zgrozą społeczeństwo.

Pierwsza z nich to brak zakładu rządowego dla przetrzymywania zbrodniarzy i osób, o zbrodnię podejrzanym, udających chorobę umysłową lub nią istotnie dotkniętych.

Izba lekarska wschodnio-galicyska przyłącza się do tych fachowych głosów, które kreowanie rządowego zakładu detencyjnego dla umysłowo chorych uznają za postulat naglący, dla kraju nadzwyczaj ważny.

Gdy jednak i przy najusilniejszych staraniach czynników powołanych uzyskanie od państwa takiego zakładu rządowego niewątpliwie napotka na znaczne trudności i nie prędko będzie urzeczywistnione, tem więcej wyteżyć wypada działanie w granicach kompetencji kraju, aby zakład kulparkowski stosownie zreformować i zapewnić mu prawidłowe funkcjonowanie a społeczeństwo uchronić od niebezpieczeństw, które mu z powodu anormalnych stosunków w Kulparkowie poważnie zagrażają.

Z tego powodu Izba lekarska wschodnio-galicyska, powołana z ustawy do zabierania głosu, gdy chodzi o sprawy, dotyczące rozwoju pieczy o zdrowie i urządzeń zdrowotnych i uprawniona z ustawy do przedkładania władzom podań, wniosków i życzeń w tym zakresie, uważa za ważniejszą drugą główną przyczynę złego, wskazaną we wspomnianych opiniach fachowych. mianowicie dotkliwie i rażące braki w organizacji personelu lekarskiego i służby w zakładzie w Kulparkowie. Te braki usunąć może kraj bez oglądania się na rząd i usunąć je jest obowiązkiem kraju, zanim jeszcze zakład rządowy detencyjny będzie założony.

Personal lekarski jest liczebnie niedostateczny. Zamiast co najmniej 17 lekarzy na 1700 chorych jest tylko 11 lekarzy, a gdy dwóch z nich wskutek odniesionych ran od szaleńców a trzeci na inne cierpienie jest chorych a 1 na urlopie, pozostało do służby w tym olbrzymim, niesłychanie przepełnionym zakładzie, obarczonym nadto obserwacją niebezpiecznych zbrodniarzy, zaledwie 7 lekarzy. Wprawdzie Wysoki Wydział krajowy zarządził przyjęcie tymczasowe na czas choroby i urlopu lekarzy kulparkowskich dwóch zastępców, jednak zgłosił się tylko jeden zastępca a drugiego nie udało się pozyskać tak, że służbę pełni obecnie tylko 8 lekarzy. Nie można się dziwić, że w takich warunkach zakład kulparkowski zatracą charakter instytucji leczniczej, niosącej ulgę w cierpieniach i często wyleczenie dla jego mieszkańców chorych, a staje się siedliskiem groźnej dla jego mieszkańców, a nawet i dla całego kraju, anarchii szaleńców i symulantów. Tego rodzaju stosunków bezwarunkowo kraj nadal biernie znosić nie powinien.

Uzupełnienie jednak personelu lekarskiego da się osiągnąć tylko przez wydatne polepszenie warunków bytu lekarzy zakładowych, gdyż przy obecnych, bardzo lichych warunkach od dawna daje się odczuwać brak kandydatów do objęcia ciężkich, wyczerpujących, wielce odpowiedzialnych a niebezpiecznych obowiązków.

Zamiast ustanowić płacę i awans odpowiedni, zabezpieczający spokojną przyszłość tym pracownikom, poradzono sobie w ten sposób, że w braku innych kandydatów wypełniono luki w personalu lekarskim lekarzami z Królestwa, przygnanymi do nas burzami politycznymi i nie mającymi prawa do wykonywania praktyki lekarskiej a nawet do zajmowania posad szpitalnych. Ogół lekarzy w kraju wcale nie protestował ani nie protestuje przeciwnie, wprawdzie z całym społeczeństwem pragnie tym rozbitkom politycznym ułatwić zdobywanie środków utrzymania i w stosunku do lekarzy polskich nie uznaje sztucznych granic, dzielących naszą ojczyznę.

Ale też właśnie dla tego ogół lekarzy polskich musi nareszcie stanąć w obronie tych kolegów z Królestwa, chwytających się najlichszych posad, jako deski ratunku. Sądzymy, że nie godzi się korzystać z ich przymusowego położenia i zbywać ich płacą, jakiej lekarze galicyjscy przyjąć nie mogą, bo nie odpowiada ona ani nakładowi wymaganej pracy, ani wyjątkowym uciążliwościom i niebezpieczeństwom służby, ani denerwującym i rujnującym zdrowie warunkom zakładu.

Także i personal służby zakładowej jest niedostateczny, skutek czego cierpi obsługa chorych i kontrola na nimi. I tu jedynie wyjątkowe polepszenie warunków bytu zdolne jest przysporzyć sług sprawnych, nie porzucających zakładu po krótkim w nim pobyciu, jak to obecnie ma miejsce.

Wobec tego Izba lekarska wschodnio-galicyska, popierając podanie, wniesione do Wysokiego Wydziału krajowego przez lekarzy kulparkowskich, Sekcję neurologiczno-psychiatryczną i Tow. lekarzy lwowskich, wyraża zdanie, że byłoby wskazane zwołać nie jak najrychlejsze ankiety, któraby zbadała gruntownie braki personelu lekarskiego i służby w zakładzie dla umysłowo chorych w Kulparkowie i skreśliła program sanacji w granicach kompetencji kraju. Gdyby Wysoki Wydział krajowy uznał potrzebę takiej ankiety, Izba lekarska wschodnio-galicyska na wezwanie chętnie wyznaczy do niej swych delegatów.

Z Wydziału Izby lekarskiej wsch. galic.

Wynagrodzenie lekarzy sądowych w sprawach cywilnych.

Na podstawie ankiety, zwołanej na życzenie lekarzy sądowych we Lwowie, wręczyła deputacja Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej prezydentowi Sądu krajowego wyższego następujące przedstawienie:

Izba lekarska wschodnio-galicyjska na skutek przedstawień lekarzy znawców sądowych przedkłada Jaśnie Wielmożnemu Panu Prezydentowi zasadnicze sprawy, które lekarze-znawcy podnoszą jako wadliwe, dla nich niekorzystne, a zachodzące w ich stosunku do sądów w sprawach cywilnych.

C. k. Sądy pierwszej instancji, powołując lekarzy-znawców ze Lwowa na prowincję, przyznają, jako stratę czasu, rzeczywistą ilość godzin nieobecności lekarza w miejscu zamieszkania, w ostatnich czasach jednak wskutek rekursów c. k. Prokuratorji skarbu, względnie stron, c. k. Sąd wyższy krajowy zazwyczaj przyznaje wynagrodzenie tylko za 9 godzin na dobę, powołując się na analogię z taryfą adwokacką. W ten sposób lekarz, wyjeżdżający np. ze Lwowa o 6-tej rano, a powracający o 12-tej w nocy, otrzymuje odszkodowanie za 9-cio godzinną stratę czasu pomimo, że stracił w danym wypadku 18 godzin, a czasem i więcej.

Wobec tego, że lekarz nie ma kancelaryi, względnie zastępcy, z drugiej zaś strony lekarz jest zobowiązany o każdej godzinie dnia i nocy pospieszyć z pomocą, więc nie można porównywać zawodu lekarza z adwokackim. W dawniejszym sposobie przyznawania całej nieobecności w miejscu zamieszkania, jako straty czasu, mieściło się poniekąd odszkodowanie za trud znawcy, połączony z podróżą i za możliwy, ewentualnie o wiele większy, ubytek zarobku. Wynagrodzenie znawców według nowo zaprowadzonego sposobu, choćby po 20 koron za godzinę, w razie naprzykład 16-to lub 18-to godzinnej nieobecności nie pozostaje w żadnym stosunku do honorarium, jakie zwyczajnie lekarz otrzymuje za wyjazd do chorego, połączony z tak znaczną stratą czasu, tem bardziej, że najczęściej c. k. sądy wzywają lekarzy doświadczonych, lub specjalistów, którzy tem samem za czas i trud swój powinni być wyżej wynagradzani.

Sposób ten ustalania przez Sądy tylko 9 godzinnego dnia pracy i wynagradzania w tym stosunku musiałyby nieraz wpłynąć niekorzystnie na przebieg spraw przez odraczanie rozprawy a mianowicie po wyczerpaniu 9-godzinnej straty czasu lekarzy znawców.

Druga sprawa, którą Izba lekarska wschodnio-galicyjska ma zaszczyt przedstawić JW Panu Prezydentowi, jest sprawa zabezpieczenia znawcom przyznanych wynagrodzeń w razie niemożności ściągnięcia kosztów od stron, zobowiązanych do ich ponoszenia. Izba lekarska wschodnio-galicyjska uważa sprawę tę za zasadniczą, ponieważ jest rzeczą słuszną, aby znawca, zobowiązany stawić się na wezwanie c. k. sądu, był wynagradzany przez c. k. sąd bez względu na to, czy strona może wypełnić swoje zobowiązania lub nie.

Izba lekarska zmuszona jest zwrócić uwagę JW. Panu Prezydentowi, że brak gwarancyi otrzymania należnego wynagrodzenia mógłby naprowadzić stronę na zupełnie niewłaściwą propozycję zapewnienia lekarzowi jego honorarium.

Izba lekarska, stojąc na straży tak etycznych, jak i materialnych interesów lekarskich, uważając sprawy tu poruszone za nader ważne, zwraca się do JW. Pana Prezydenta z prośbą, aby zechciał odpowiednim władzom sprawy te przedstawić i ze swej strony odpowiednio poprzeć.

w Truskawcu

od lat 15-tu
ordynuje
od 15/V. — 30/IX.

b. asystent Uniw.
i sekund. I kl.
szpit. powszechn.
we Lwowie

Dr. Tadeusz Praschil

Telefon Nr. 2.

8—3

Lecznica higieniczna Dra Tarnawskiego w Kosowie (za Kołomyją)

stacja kol. Zabłotów w Galicji. — Otwarta do zimy. — Leczenie wodą, kąpielami słonecznymi i dyetą (przeważnie jarską), postem, gimnastyką i przysposabianie do życia higienicznego. 13—3

Dr. Zygmunt Wallach

sekundaryusz szpitala powszechnego we Lwowie,

ordynuje jak zwykle w sezonie

w Iwoniczu.

Lekarz zakładowy

Dr. Kazimierz Gerus

ordynuje w sezonie, jak w latach ubiegłych
w Truskawcu.

Iwonicz

Dr. A. Kulczycki

ord. od 5. czerwca

„Bazar“, naprzeciw poczty.

Dr. Józef Zeitner

ordynuje

w Francensbadzie „Stadt Paris“.

Trencsen-Teptitz (Węgry)

ordynuje jak zwykle

Dr. Emil Münz

b. wieloletni sekundaryusz szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Dr. S. Stauber

ordynuje jak od lat 17-tu od 20-go maja do września
w Iwoniczu.

Stosuje na podstawie doświadczeń, wykonanych w szpitalu powszechnym we Lwowie, leczenie tuberkuliny.

Dr. St. Benedykt Kwiatkowski

ordynuje od 1 maja do 1 października w MARJENBADZIE
(Haus Hamburg)

od 1 października w MERANIE (Haus Venosta).

Dr. Jan Regiec

ordynuje

w Rymanowie

jako lekarz zakładowy. Nowe łaźienki. Centralne ogrzewanie.

DR. ZENON PELCZAR

ordynuje od dnia 15. maja

w Truskawcu willa Zofia.

Telefon Nr. 3.

Szczawnica

ordynuje przez sezon letni
od dnia 1. czerwca

Dr. Adam

STRUMIEŃSKI

na Miedziusiu.

Francensbad

willa Dra Steinsberga

Zakład i pensjonat leczniczy

Jedyny dom polski.

Komfort i higiena nowoczesna. — Kuchnia dyetetyczna. — Troskliwa opieka. — Ceny umiarkowane. — Prospekty na żądanie.

Dr. Ferdynand Eichhorn

ordynuje, jak dotychczas

w Marienbadzie dom „Mozart“

Dr. D. Mohr

ordynuje jak lat ubiegłych w Szczawnicy.

Pouczanie kandydatów stanu nauczycielskiego o sprawie alkoholizmu.

Rozporządzenie ministerstwa wyznań i oświaty z 24. lutego 1912 L. 52751 ex 1911 do wszystkich władz krajowych.

Uznając wielkie znaczenie, jakie musi się przywiązywać do wyjaśniania uczniom seminaryjów nauczycielskich zgubnych skutków z używania alkoholu i istoty ruchu przeciwalkoholowego, czując się spowodowanym zarządzić w porozumieniu z c. k. ministerstwem spraw wewnętrznych, aby te sprawy w wyższym stopniu uwzględniano przy nauce somatologii i higieny szkolnej w seminaryjach nauczycielskich.

Proszę więc c. k. Radę szkolną krajową, aby o tem w stosowny sposób zawiadomiła docentów wspomnianych przedmiotów naukowych w państwowych i prywatnych seminaryjach męskich i żeńskich, w jej okręgu administracyjnym istniejących. Dla bliższej informacji co do zakresu i sposobu wspomnianych pouczeń należy docentom podać do wiadomości następujący porządek wykładów:

I. Fizjologiczne działanie alkoholu na ustrój ludzki.

Podniecenie, porażenie centralnego układu nerwowego;

Początkowo podniesienie a potem szybko występujące obniżenie umysłowej i cielesnej sprawności.

II. Patologiczne działanie alkoholu na ustrój ludzki.

Ostre zatrucie alkoholem, chroniczne nadużywanie alkoholu; zmiany w tkankach i narządach, zwyrodnienie narządów, ważnych dla życia, wątroby, nerek, serca; psychiczne zaburzenia, obłąd pijacki, śmierć z alkoholu.

III. Społeczne niebezpieczeństwo alkoholizmu.

Zmniejszenie zdolności do pracy, zwiększenie liczby niebezpiecznych wypadków, zniweczenie dobrobytu, życia rodzinnego; choroby umysłowe, zbrodnie, zwyrodnienie potomstwa.

IV. Ekonomiczne znaczenie alkoholu jako środka spożywczego.

Minimalna wartość odżywcza przy względnie wysokiej cenie. Przykład: porównanie litra piwa i litra mleka pod względem wartości odżywczej i ceny.

Zaleca się pouczenia w sprawie alkoholizmu, treściwe i zwięzłe, według powyższych wytycznych, połączyć z wykładami z rozdziału o odżywianiu ludzi a prócz tego przy odpowiednich rozdziałach anatomii i fizjologii (jak: budowa i funkcja serca, wątroby, nerek i t. d.) wplatać stosowne wyjaśnienia i pouczenia o wpływie używania alkoholu.

C. k. Rada szkolna krajowa zechce wydać dalsze potrzebne zarządzenie w myśl powyższych wskazówek.

MATTONI'EGO SÓL BOROWINOWA

Prawdziwa jedynie,
gdy zaopatrzona
marką ochronną:
sowa z okularami.

dobywana z silnie leczniczo działającej borowiny w Soos obok Francensbadu. Naturalny przetwór, zastępujący borowinę w kąpielach, branych w domu. Stosuje się według przepisu lekarza. Prosimy żądać zawsze:

Mattoni'ego sól borowinowa.

KRONIKA.

Z początkiem sezonu kąpielowego niech nam wolno będzie wyrazić gorące życzenie, aby i ten rok wykazał znaczny wzrost frekwencji w naszych krajowych zdrojowiskach a tysiące kuracjuszy, marnujących niepotrzebnie miliony wód obcych, skierował ku zdrojom polskim.

Odzywa się w kraju silny głos za zdrojowiskami naszymi, zapoznanymi i nie docenianymi należycie.

Nam, lekarzom, wiadomo, że zawartością składników leczniczych wody nasze przewyższają zachwalane obce wody mineralne. Wiemy też, że zdrojowiska nasze czynią postępy w urzędzeniach.

I jeżeli polecamy chorym nasze źródła, czynimy to nie tylko w poczuciu obowiązku patriotycznego, ale także zgodnie z przekonaniem lekarskim, że radzimy na korzyść zdrowia chorych, którzy dzięki Bogu nie potrzebują za granicami poszukiwać ożywczych krynic lub czarownych krajobrazów, bo przyroda dała nam je podostatkiem.

Nie potrzebujemy przeto zachęcać lekarzy naszych, by podczas sezonu pamiętali o rodzimych zdrojowiskach i uzdrowiskach.

Interes zawodowy lekarzy galicyjskich w tej sprawie, jak wogóle w sprawach publicznych, nie może być decydującym dla nas momentem, ale jeśli jest zupełnie zgodnym z interesami ekonomicznego i kulturalnego rozwoju kraju, zasługuje także na zaznaczenie.

Otóż nie ulega wątpliwości, że jeśli nastąpi istotnie okres szybkiego rozrostu naszych zdrojowisk, który się zapowiada, jeśli frekwencja w naszych zdrojowiskach podwoi się lub potroi, zdrojownictwo krajowe zapewni warunki egzystencji dla znacznego zastępu lekarzy, co w ciężkich obecnych czasach, gdy kurczy się zwykła praktyka prywatna, jest wielce pożądanem.

Z zadowoleniem też stwierdzić trzeba coraz większe zainteresowanie się ogółu lekarzy zdrojownictwem krajowym. Tegoroczny sezon zimowy odznaczał się we Lwowie niebywałą dotąd ruchliwością sekcji balneo-lekarskiej a liczne odczyty z zakresu balneoterapii, balneotechniki i innych pokrewnych działów cieszyły się pokaźną liczbą słuchaczy i ożywioną dyskusją.

Zasługa w tem przedewszystkiem krajowego Związku zdrojowisk, który śmiało inicjatywą, szerokim programem, usilną agitacją, celową a wytrwałą i wszechstronną działalnością budzi powszechny podziw i uznanie.

Uczczenie zasług dra Stroynowskiego. W dniu 23 maja zebrał się Wydział lwowskiego Tow. ratunkowego na uroczyste posiedzenie i wręczył dr. Stroynowskiemu, twórcy i prezesowi towarzystwa dyplom członka honorowego, artystycznie wykonany i przez członków Wydziału podpisany.

Tłumaczem uczuć Wydziału i — śmiało rzec można — całego miasta był wiceprezes towarzystwa dr. Mikołajski, który w swem przemówieniu, zwróconem do jubilata, podniósł, że gdy ze zgliszczów i ruin Ringteatru rozkwitła wzniosła idea samarytańskiej pomocy, dr. Stroynowski pierwszy w Polsce przeszczepił ją do Lwowa i pomimo trudności, wymagających wielkiej pracy i ofiarności, zdołał pogotowie ratunkowe lwowskie doprowadzić do świetnego rozwoju. Za tę zasługę imię dra Stroynowskiego będzie na zawsze chlubnie zapisane w rocznikach miasta a wszyscy mieszkańcy Lwowa żywią do jubilata wdzięczność.

Wycieczka do zdrojowisk krajowych. Krajowy Związek zdrojowisk zorganizował wycieczkę słuchaczy medycyny ze Lwowa do zdrojowisk. Kierownictwo wycieczki objął prof. dr. Kučera a nadto przyłączyli się do niej: dr. Mikołajski i dr. Serbeński.

Wyjechano ze Lwowa 24 maja a według programu miano zwiedzić kolejno: Rabkę, Zakopane, Szczawnicę, Żegiestów, Krynicę, Iwonicz, Rymanów w ciągu 7 dni.

Spostrzeżenia i wrażenia wycieczki podamy w następnym numerze.

Z powodu wyjazdu redaktora niniejszy numer „Głosu Lekarzy“ opuszcza prasę o kilka dni wcześniej.

Ankieta w sprawie akcji przeciwgruźliczej wśród członków kas chorych zwołał zarząd Zakładu ubezpieczeń robotników od wypadków we Lwowie. Ankieta odbyła 3 posiedzenia a powołano do niej z pośród lekarzy: dra Bernadzikowskiego, dra Betta, dra Krzyżanowskiego, dra Stahra, dra Mikołajskiego, prof. dra Wiczowskiego, dra Skałkowskiego. Bliższe szczegóły o przebiegu narad i ich wyniku podamy później.

Wykłady o leczeniu sanatoryjnym gruźlicy rozpoczął prof. Wiczowski w sanatorium ludowem w Hołosku wielkim. Kurs ten ma na celu przygotować kandydatów do objęcia na prowincyi kierownictwa podobnymi lecznicami, jak w Hołosku, które zdaniem prof. Wiczowskiego wkrótce powstać muszą.

Gmina miasta Lwowa użyczyła automobilowego wozu dla przewożenia słuchaczy ze Lwowa do Hołoska.

W sprawie wynagrodzeń sądowo-lekarskich w sprawach cywilnych zapewnił prezydent sądu krajowego wyższego p. Czerwiński deputację Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej, że memorał jej, który osobno podajemy, zyczliwie rozpatrzy i wyda stosowne zarządzenia. Przy tem przyznał, że przy wyznaczaniu należytości za stratę czasu nie można porównywać lekarzy z adwokatami i że pod tym względem przedstawienie Izby jest słuszne.

O warunkach w kasach chorych otrzymaliśmy już liczne odpowiedzi od kolegów z prowincyi, lecz z braku miejsca w tym numerze musieliśmy jeszcze odłożyć ogłaszanie tych materyałów, które zapewne zainteresują ogół lekarzy w kraju a dla uregulowania stosunków lekarzy kas chorych podadzą cenne wskazówki.

Jeszcze jednak nie wszyscy lekarze kasowi nadesłali odpowiedzi na kwestyonaryusz. Niechże to więc uczynią jak najrychlej.

Zjazd higienistów polskich z zaboru rosyjskiego odbył się w końcu maja we Włocławku. Na Zjazd ten wyjechał ze Lwowa prof. dr. Panek, jako delegat komitetu kongresu higienistów polskich, mającego się odbyć w r. 1913 we Lwowie, w celu nawiązania bliższych stosunków z higienistami w zaborze rosyjskim i omówienia z nimi szczegółów kongresu.

RAMOGEN

„nazwa zastrzeżona dla Biederta mieszanki śmietanowej“, umożliwia dokładne przystosowanie pokarmu do zdolności trawienia, dzięki korzystnemu i podobnemu, jak u pokarmie kobiet stosunkowi białka do tłuszczu i cukru; zapewnia wskutek tego nie tylko dobre rozwijanie się dzieci zdrowych, ale i umożliwia jak najściślejsze indywidualizowanie przy leczeniu oseszków i dzieci chorych na żołądek. Wskazany przede przy braku pokarmu u matki, nieznośności mleka krowiego, słabym trawieniu, braku przyrostu, zaburzeniach wszelkich trawienia, zwłaszcza przy śluzowym niezycie kiszek, bieguncie letniej, również przy zapaleniu żołądka i kiszek, jeśli niema nadmiernej wrażliwości przeciw tłuszczom i kwaśnym stolicom. tłuszcz zawierających.

Literature i próbki bezpłatnie dostarcza:
Oesterreichisch - ungarische Milchwerke in Linz a. d. Donau.

II. Zjazd lekarzy rządowych w Austrii odbędzie w Krakowie w dniach 24, 25 i 26 czerwca br.

W przeddzień Zjazdu 23 czerwca odbędą się obrady Centralnego Wydziału Związku lekarzy rządowych a o godz. 9-tej wieczorem zebranie zapoznawcze uczestników Zjazdu.

W poniedziałek 24 czerwca o godzinie 9-tej przed południem uroczyste otwarcie Zjazdu. Przemówienia powitalne. Odczyty: prof. dr. Jurasz, Lwów: „O twardzieli“, dr. Franciszek Kulhavy, Praga: „Znaczenie medycyny społecznej dla lekarzy rządowych“, dr. Filip Eisenberg, Kraków: „Zwalczanie chorób zakaźnych, a nowoczesna bakteriologia“.

Po południu zwiedzanie miasta Krakowa i jego historycznych zabytków, uroczyste przyjęcie uczestników Zjazdu przez gminę miasta Krakowa

We wtorek 25 czerwca przed południem: dr. Adolf Horst, Wiedeń: „Hygiena przemysłu górniczego i ochrona ustawowa robotników górniczych i hutniczych w Austrii“, dr. Julian Bory, Drohobycz: „Uwagi rozpoznawcze co do duru osutkowego“, dr. Tomasz Janiszewski, Kraków, dr. Kalikst Krzyżanowski, Lwów, dr. Maks Winter, Wiedeń: „Potrzeby publicznej służby zdrowia w zamierzonej reformie administracji przy władzach politycznych“.

Po południu: dr. Maks Winter, Wiedeń: „Gruźlica jako choroba ludowa“ (z demonstracjami obrazów świetlnych i kinematograficznych), dr. Gustaw Paul, Wiedeń: „Znaczenie sanitarno-policyjne rzekomej ospy krowiej dla handlu mlekiem“ (z demonstracjami drobnowidowemi), prof. dr. Leon Wachholz, Kraków: „Wykład z dziedziny toksykologii sądowej“ (z demonstracjami).

We środę 26 czerwca przed południem: dr. Opieński, Lwów: „O potrzebie natychmiastowego zaprowadzenia nauki o higienie i somatologii w seminariach naucz. w Austrii“, dr. Hans Kaan, Morawska Ostrawa: „Nowoczesny humanitaryzm a wielki przemysł“. Zakończenie Zjazdu.

Po południu: wycieczka koleją do salin w Wieliczce i przyjęcie uczestników Zjazdu przez Komitet zjazdowy.

Na kongres międzynarodowy esperantystów, który odbędzie się od 11 do 17 sierpnia br., zgłosili się dotąd ze Lwowa lekarze: dr. Fels z rodziną, dr. Gerstler, dr. Mikołajski, dr. Skalkowski. Pożądane są dalsze zgłoszenia kolegów, mających zamiar uczestniczyć w kongresie, w celu porozumienia się co do zorganizowania zebrań z lekarzami innych narodowości.

VI. Zjazd techników polskich, który odbędzie się w czasie od 12 do 16 września br. w Krakowie, obejmuje między innymi I Zjazd zawodowy techników, pracujących na polu budowy i higieny miast. Komitet tego Zjazdu zwraca się do Kolegów, zainteresowanych w sprawach budowy, uzdrowotnienia i gospodarki naszych miast w dziale technicznym z prośbą o wzięcie udziału w Zjeździe i jego pracach. Poszczególne poruszane będą tematy: 1) Budowa miast. 2) Kanalizacja. 3) Wodociągi. 4) Oświetlenie. 5) Nawierzchnia miejska. 6) Komunikacje miejskie. 7) Higiena miast (czyszczenie, walka z kurzem, z dymem). 8) Ogrzewanie i wentylacja. 9) Łaźnie publiczne (pralnie). 10) Szpitalnictwo. 11) Rzeźnie i targowiska. 12) Miejska gospodarka gruntowa (parcelacja). 13) Miasto jako przedsiębiorca (cegielnia, fabryki wyrobów betonowych etc.) 14) Administracja miejska w powyższych działach i udział w niej techników. — Wnioski i referaty zgłaszać można do 1 lipca br. Wszelkich informacji udziela sekretarz Komitetu p. Inż. Jan Fiszler lub zastępca p. Inż. Stefan Szempliński (Kraków, Magistrat, Budownictwo miejskie, Kanalizacja miasta).

Podczas ostatniego Kongresu lekarzy przedłożono między innymi także referat o odzwyczajaniu niemowląt od piersi i wskazano, że w czasie odzwyczajania należy używać jedynie tylko Phosphatine Falières, który to przetwór wszelkim wymogom odpowiada.

Maść formaldehydowa aptekarza Bernatzika, najwięcej szeptony przetwór, jaki w postaci maści osiągnąć można, okazała się doskonałym środkiem, przeciw nadmiernemu poceniu się rąk i stóp. Wypróbowano ją klinicznie i powszechnie zapisują ją lekarze. Zastępuje na zalecenie wszystkim, cierpiącym na nienormalne pocenie się i jest też dobrym środkiem, zapobiegającym przeziębieniom. Otrzymać ją można we wszystkich aptekach.

Wielmożnym Panom Lekarzom dentystom polecamy najnowsze **kompletne urządzenia dentystyczne** pod najkorzystniejszymi warunkami.

Dom dentystyczno-towarowy

Specjalność: **BRUNO SASS I SKA**
 artykuły **S. S. Whitego** **Pl. Halicki 14.**
 Nr. telefonu 1794.

Stan techników dentystycznych pragnie utworzyć pos. Breiter i wniosł w tym celu w Radzie państwa skodyfikowany projekt ustawy, wymagający od kandydatów ukończenia sześciu klas gimnazjalnych, dwuletniej praktyki i 3 letniego kursu uniwersyteckiego.

Przedziały kolejowe dla chorych. Pos. Schachinger wystąpił w Izbie posłów z wnioskiem, by w pociągach kolejowych urządzono osobne wagony, względnie przedziały dla chorych, jak to ma miejsce za granicą.

Dla Pań i Panów

pierwszorzędne nowości sezonowe, jakoteż ogromny wybór o b u w i a amerykańskiego i wiedeńskiego

poleca

American House

Lwów, ————— Kopernika 5.

LABORATORYUM

chemiczno lekarskie i higieniczno-bakteryologiczne
 pod kier. PROF. DR. K. PANKA
LWÓW, UL. ROMANOWICZA L. II. — TEL. 494.

przy współpracownictwie sił fachowych we wszystkich działach — wykonuje: **Badania chemiczne i mikroskopowe:** moczu, płwocin, treści żołądkowej, kału, krwi, mleka i t. p. — Szczegółowe badania przemiany materii. — **Badania bakteriologiczne:** wydzielin, wysięków, krwi, nalołów itp. — **Badania serodyagnostyczne:** próba Wassermann, Vidala. — **Badania histologiczne** tkanek chorobowo zmienionych. — **Badania higieniczne:** Rozbiory wody do picia, wód mineralnych, środków spożywczych, wód ściekowych i t. p.

Na żądanie dostarcza się rurek i naczyń jałowych do pobrania i przesyłki prób. - - -

Od 22 lat istniejące

złotym medalem Wystawy przyrodniczo-lekarskiej i higienicznej X. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w roku 1907 odznaczone.

Pierwsze w Galicji, przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w myśl §. 31. ustawy o „artykułach żywności“ z dnia 16. stycznia 1896, Dz. pp. Nr. 89 ex. 1897

urzędownie upoważnione

CHEMICZNO - MIKROSKOPOWO - ANALITYCZNE - LABORATORYUM

do badania pokarmów, artykułów spożywczych, leczniczych, handlowych, technicznych, gospodarczych, higienicznych, analiz sądowych, moczu, płwocin i t. p.

Radcy Cesarskiego

WALEREGO WŁODZIMIRSKIEGO

ZAPRZYSIĘŻONEGO CHEMIKA C. K. SĄDU KRAJ. KARNEGO,

zaprzysiężonego rzeczoznawcy i oceniciela c. k. Sądu krajowego cywilnego, egzaminowanego na wszechnicy we Wiedniu znawcy artykułów spożywczych, członka stałej Komisji i zdrowotnej miasta Lwowa, członka i referenta Komisji Jurorów Wystawy krajowej w r. 1894 we Lwowie i Wystawy przyrodniczo-lekarskiej w roku 1907 we Lwowie, (byłego właściciela apteki)

we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej 1. 18.

Karol Domiczek

elektrotechnik - mechanik
 Lwów, Sykstuska 23. — Telefon 349.

urządza światło elektryczne i przenoszenie siły, wyciągi, zamki, zegary, dzwonki, wodowskazy elektryczne, telefony, gromochrony, ubezpieczenie domów i kas przed włamaniem własnymi wypróbowanymi sposobami. Dostarcza i poprawia aparaty lekarskie i maszyny do pisania. Skład świeczników. Wzorowa pracownia fabryczna dla robót nowych i napraw w zakresie mechaniki i elektrotechniki wchodzących.

AUTOMOBILE
Laurin & Klement
A. S., Mlada Boleslav.
Marka światowa.
Zastępcy: E. & I. Stromenger, Lwów.

Pediatrzy wiedzą najlepiej, z jakimi nieprzyjemnościami połączone jest często odzwyczajanie dzieci od piersi.

Od tych trosk mogą się lekarze uwolnić, jeżeli podczas odzwyczajania dzieci od piersi stosują wyłącznie

Phosphatine Fallieres

Z powodu znakomitego smaku, łatwej strawności i obfitej zawartości składników odżywczych jest

Phoshatine Fallieres

niezbędną w praktyce pediatrycznej.

Cena szkatułki wystarczającej na 4 tygodnie 3⁸⁰ kor.

Dostać można we wszystkich aptekach.

Fabrykanci:

Chassaing & Cie, Paris, 6 Avenue Victoria.

Lp. 369/912.

Konkurs.

Wydział powiatowy w Skałacie rozpisuje niniejszem konkurs na posadę lekarza okręgowego z siedzibą w Tarnorudzie.

Okręg sanitarny z siedzibą w Tarnorudzie obejmuje gminy i obszary dworskie: Tarnoruda, Czerniszówka, Orzechowiec, Kaczanówka, Iwanówka, Rożyska, Turówka, Faszczówka, Łuka-mała Kokoszyńce, Kozina, Stawki, — o ludności 15.896 dusz.

Do tej posady przywiązana jest płaca roczna 1.400 koron z kasy Wydziału powiatowego, 800 koron od Wydziału krajowego tytułem ryczałtu na objazdy, tudzież dobrowolny datek gminy Tarnorudy, Rożysk, Faszczówki, Turówki po 100 koron czyli łącznie 2.600 koron.

Lekarz okręgowy w Tarnorudzie będzie miał także obowiązek utrzymywać aptekę domową, względnie postarać się w drodze właściwej o odnośną koncesję, zresztą obowiązany będzie do wykonywania czynności wymienionych w § 14. ustawy z dnia 5. października 1906 r. Dz. u. kr. Nr. 148 jakoteż wydanej na tej podstawie instrukcji.

Podania ostemplowane zaopatrzone w allegata, przepisane postanowieniami § 7. powołanej wyżej ustawy, wnosić należy do Biura Wydziału Rady powiatowej w Skałacie najdalej do końca maja 1912 r.

Posada ta nadana zostanie na rok pierwszy prowizorycznie a nominacyi dokona Wydział krajowy na podstawie wniosku przedstawionego przez Wydział powiatowy.

W Skałacie, dnia 16. kwietnia 1912.

Wiceprezes Rady powiatowej.

Ludwik hr. Koziembrodzki m. p.

3—3

L. 1131/12

Konkurs.

Na podstawie reskryptu z 9. stycznia 1912 L. 177.542/11 Wydział powiatowy w Dobromilu rozpisuje niniejszem konkurs na posadę lekarza okręgowego w Nowem mieście.

Do okręgu tego należą następujące miejscowości:

W powiecie dobromilskim Nowemiasto, Posada nowomiejska, Komarowice, Grodzisko, Grabownica, i Przedzielnica.

W powiecie Staro Samborskim Błozew górna, Wołcza dolna, Koniów i Towarnia.

Lekarz okręgowy obowiązany jest utrzymywać aptekę domową.

Do posady tej przywiązana płaca 1.000 K rocznie i ryczałt na objazdy 450 K., tudzież stały dodatek roczny od gminy Nowemiasto w kwocie 300 K., dodatek przez 2 pierwsze lata od gminy Komarowic po 50 K., dodatek od gminy Posady nowomiejskiej przez dwa pierwsze lata po 100 K., dodatek od obszaru dworskiego w Komarowicach przez dwa lata po 100 K.

Nadto przywiązane jest do posady prawo do emerytury w myśl ustawy z 12. maja 1909 Nr. 68 dz. u. kr.

Ubiegający się winni wnieść do tutejszego Wydziału powiatowego najdalej do dnia 1. czerwca 1912 odpowiednie podanie o posadę i wykazać zdadność fizyczną, nieprzekroczony wiek lat 40, prawo obywatelstwa austriackiego, dyplom doktora medycyny uprawniający do wykonywania praktyki lekarskiej, nieskazitelność charakteru, znajomość języków krajowych i najmniej dwuletnią praktykę w zawodzie lekarskim.

Pierwszeństwo zastrzeżone posiadającym dwuletnią praktykę w szpitalu powszechnym lub egzamin fizykacki.

Dobromil, dnia 19. kwietnia 1912.

3—3

Z Wydziału Rady powiatowej.

LYSOFORM

**powszechnie używany
środek desinfekcyjny,**

nieszkodliwy, bezwonny, pewnie działający, nie drażniący i tani.

Z wodą przekroploną tworzy jasne rozczynty, co zwłaszcza przy odkażaniu narzędzi jest ważnem, bo dobrze je widać w rozczyntach.

Flaszki oryginalne po	100 gramów	250 gramów	500 gramów	1000 gramów
Wszędzie po cenie:	K. — ⁸⁰	K. 1 ⁶⁰	K. 2 ⁸⁰	K. 4 ⁶⁰

POTRZEBA LEKARZA!

Iwonicz, pomimo wszelkich warunków sprzyjających, z wyjątkiem sezonu kąpielowego, nie ma dotychczas stałego lekarza w ciągu całego roku. Gdyby który z Panów lekarzy zechciał reflektować na Iwonicz — udzieli informacji pisemnie lub ustnie ks. Antoni Podgórski lub Jan Mazurkiewicz, dyrektor Zakładu w Iwoniczu. 3—3

Wyborowe masło deserowe

dostarcza

„Związek Mleczarski“

we Lwowie

Kopernika 11. Telefon 1489.

Michał Płoński Lwów, pl. Kapitulny 3.

(były długoletni współpracownik firmy I. Drexler i Synowie)

połącza najtaniej: Stołową bieliznę, Chusteczki, Ręczniki, Ściereczki, Bieliznę damską, męską i dziecięcą, Szyfony, Pończochy, Skarpetki, Bieliznę na pościel, Kołdry, Materace, Poduszki, Sienniki, Koce wełniane i bawełniane, Kapy pikowe i trykotowe, Drelichy na liberyę, Płócenka kolorowe, Nankiny na wyspy, Materye jedwabne, wełniane i bawełniane na pokrycie kołder itp. artykuły. Przyjmuje kołdry i materace do przerabiania. — Cenniki i próbki na żądanie.

Czesław Hincinger

Biuro techniczne dla urządzeń maszynowych i budowlanych. — Maszyny, narzędzia, artykuły techniczne. — Urządzenia sanitarne itp. :: Pralnie mechaniczne itp.

Lwów, Kraszewskiego 25.

Woda krościeńska Stefana

zastępująca w zupełności
szczawy obce

poleca się

opiece P. T. Lekarzy.

Sanatorium

chorób wewnętrznych w ZAKŁADZIE WODOLECZNICZYM
„Kisielka“ Lwów, Kąpielna 8.

przyjmuje przez cały rok chorych, z wyjątkiem
chorób umysłowych i zakaźnych.

Telefon 932.

Telefon 932.

KARLSBAD „Drei Lilien“

dom pierwszorzędnego polski naprzeciwko
„Mühlbrunn“, zarządzony z największym
komfortem. Cały rok otwarty.

Maryówka

Sanatorium i Zakład wodoleczniczy

otwarty przez lato od 1-go Maja.

Od roku 1911 wprowadziłem wzwiewania,
kąpiele i picie wody z emanacją radu.

Prospekty i wszelkie wyjaśnienia odwrotnie. — Stacja kolei
Lwów — Podhajce w miejscu.

DR. JÓZEF ZAKRZEWSKI

Maryówka — Lwów 14. Telefon 572.

RABKA

solanka jodo-bromowa. Znakomity klimat
podgórski (540 m. nad poziom morza).

KĄPIELE: solankowo-jodo-bromowe, solankowo-gazowe, borowinowe. Gimnastyka ortopedyczna. Wodociągi. Kanalizacja. Oświetlenie elektryczne. Sezon od 20 maja do końca września. Komunikacja doskonała, bezpośrednie wagony z Granicy i Warszawy; 3 godz. od Krakowa i 1½ godz. od Zakopanego.

Informacji udziela Zarząd Zakładu kąpielowego w Rabce.

Emanatorium Radiowe

à la Joachimsthal

W LUBIENIU

koło Lwowa.

Najsilniejsze wody siarczane w Europie, leczą znakomicie nawet zupełnie zastarzałe: reumatyzmy, artretyzmy, ischiasy, porażenia, nerwobóle, zgrubienia po złamaniach i zwichnięciach, gruźlicze zapalenia stawów i okostnej i wszelkie choroby skórne.

Inhalacyami systemu Dr. Bullinga leczą się wszelkie choroby nosa, gardła, krtani i płuc.

paratami gimnastycznymi „Zandera“ usuwa się wszelkie zesztynienia pozapalne i z powodu artretyzmu, otyłość i niedomogi serca.

Röntgenoterapia specjalnie w chorobach skórnych i kobiecych.

Łazienki centralnie ogrzane, mieszkania z piecami. Zakład elektrycznie oświetlony. Czas kąpielowy trwa od 15 Maja do 1 Października, podzielony na trzy sezony. W I. i III. sezonie dla biednych znaczne opusty. — Stacja kolejowa, poczta, telegraf, telefon międzymiastowy, apteka publiczna w miejscu.

Dwóch lekarzy: Zakładowy Dr. Ignacy Mazanek i wolno-praktykujący Dr. Roman Kłęsk.

Wszelkich objaśnień udziela odwrotnie Zarząd kąpielowy.

Krajowe Wody Mineralne

i przetwory zdrojowe ze zdrojów:

Burkutu
Iwonicza
Krościenka
Krynicy
Morszyna

Rabki
Rymanowa
Szcawnicy
Wysowej
Żegiestowa

zastępują wszystkie wody obce.

Do nabycia po cenach najtańszych w każdej ilości w Składnicy wód kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk we Lwowie, ul. Romanowicza 9. parter. Telefon Nr. 895.

Rozsyłka z c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy.

Główne zastępstwo sprzedaży wód Szcawnicy.

IWONICZ

ZAKŁAD ZDROJOWO - KĄPIELOWY I KLIMATYCZNY

(Stacya kolejowa Iwonicz w Galicyi).

Najsilniejsza szczawa siono-jodowo-bromowa. Oddawna stwierdzona jej skuteczność we wszystkich postaciach żoźłów (scrofuloza), w chorobach kości, jamy nosowej, uszu, skóry i wogóle we wszystkich chorobach, wymagających przyspieszenia odnowy materji. Leczenie ortopedyczne i masażowe. Inhalatory systemu »Clara«. Kąpiele w gorącym powietrzu systemu »Polana« — tudzież sztuczne kąpiele gazowe.

Lekarze zakładowi: Docent Dr. Antoni Gabryszewski ze Lwowa i Dr. Grzegorz Turzański z Jarosławia, tudzież 6 lekarzy wolno-praktykujących.

W sezonie I. od 1. maja do 15 czerwca i w III. od 20 sierpnia do końca września mieszkania znacznie tańsze. — Uwolnienie od taksy na podstawie świadectw ubóstwa udziela się tylko w I. i III. sezonie.

Urządzenie Zakładu wzorowe, oświetlenie elektryczne, wodociągi, kaplica zakładowa, w której odprawia się codziennie Msza św.

Zamówienia na mieszkania, wodę mineralną, sól, żug i muł przyjmuje i wszelkich wyjaśnień udziela oraz na żądanie wysyła prospekta franco

Dyrekcya Zakładu zdrojowo-kąpielowego w Iwoniczu.

Zakład wodoleczniczy i Sanatorium

D^{RA} B. KUPCZYKA

spec. chorób nerwowych

Kraków — ulica Szujskiego 1. 11,

Telefon Nr. 1295.

Dr. Józef Kołaczkowski

prowadzi renomowany

Pensjonat wodoleczniczy

:: jedyny ::

w Szcawnicy.

Osobny park własny 25 morg. zdala od kołowej komunikacji, bez kurzu, słoneczny, ze ścieżkami terenowymi. Trzy duże wille o 90 pokojach, postępowo urządzone (meble ceratą kryte). Woda słodka źródłana z wodociągiem, kłozety we wszystkich willach. Wspaniałe kwiaty i ozdobne krzewy, cienisty lasek świerkowy, platformy, leżalnie, altany, tenis i t. p. Leczenie klimatyczno-zdrojowe, kąpiele hydropatyczne, słoneczne i t. p. Stała opieka lekarska. Kuchnia wykwintna i zdrowa. Prospekt ilustrowany bezpłatnie wysyła się na żądanie.

Niemirów

Zakład siarczano -- solno -- alkaliczny.

Hydropatya. Suche położenie. Znakomite letnisko. 2000 morgów lasów szpilkowych.

Leczy się reumatyzm, artrytyzm, skrofuły,

choroby skórne, nerwowe, kobiece, Kąpiele siarczane, borowinowe, słoneczne, piaskowe dla dzieci, rzeczne. Elektryzacja, masaż, inhalacje. Łazienki centralnie ogrzewane, mieszkania wygodne. Poczta, telegraf i apteka w miejscu. Lekarz zakładowy Dr. Pawluk. Dojazd gościem od stacyi kol. Jaworów i Rawa Ruska. Niezwykła taniaść. Sezon od 1 maja do 30. września.

Stacya kolei w miejscu. — Ze Lwowa 11 godzin jazdy. — Z Krakowa 6 godzin jazdy. — Z Pesztu 9 godzin jazdy.

KRYNICA

c. k. Zakład zdrojowy w Galicyi

położony w Karpatach zachodnich, 600 metrów nad poziom morza.

Poczta 3 razy dziennie. — Telegraf i telefon międzymiastowy w miejscu.

Stała apteka i droguerya.

Stacya kolejowa na miejscu w Zakładzie. Środki lecznicze: zdroje Główny i Słotwinka bardzo silnej szczawy wapienno- i magnez.-żelazistej, kąpiele mineralne, zawierające znaczną obfitość kwasu węglowego wolnego, kąpiele borowinowe o znakomitych własnościach, rządowy Zakład hydropatyczny pod kierunkiem radcy dra Ebersa, klimat wzmacniający podalpejski, leczenie terenowe, wody mineralne krajowe i zagraniczne, kefir, żętyca, mleko sterylizowane itd. — Wskazania lecznicze: niedokrewność, osłabienie nerwowe, blednica, przewlekły niezbyt pęcherza, chorób serca i naczyń krwionośnych, cierpienia kobiece, reumatyzm, choroby wysiękowe, obrzęki wątroby i t. p.

Praktykuje 20 lekarzy. Frekwencya 11.000 osób. Mieszkania urządzone z całkowitym komfortem w cenie od 1 K. 20 h. zwyż, do wynajęcia około 3.000 pokoj, Dom zdrojowy, wypożyczalnia książek, restauracye, pensjonaty, hotele, cukiernie, czytelnia, kościół rzym. kat., cerkiew, stałe nabożeństwa, stała muzyka zdrojowa pod batutą Adama Wrońskiego, koncerty, odczyty balet, stały teatr (ze Lwowa), rozległy park szpilkowy około 100 morgowy, wodociągi źródłanej wody słodkiej z gór okolicznych, przepiękne wycieczki w okolice. Sezon od 15 maja do 15 października. Taksy kuracyjna 6—20 kor. od osoby. Wyjaśnień udziela i prospekty wysyła odwrotnie na żądanie c. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy.

SZCZAWNICA

silne szczawy alkaliczno-słone i alkaliczno-żelaziste, 7 zdrojów, z nich „Wanda“ i „Szymon“ w r. 1910, „Jan“ i „Magdalena“ w r. 1911 na nowo ujęte.

Zakład zdrojowy i stacya klimatyczna podgórska. Mieszkania po każdym gościu dezynfekcyonowane aparatem formalinowym. Zakład inhalacyjny na nowo urządzone z wiewalniami wód mineralnych oraz solankowych i balsamicznych. Osobne kabiny do wzięwania. Kąpiele rzeczne w Dunajcu. Dwa zakłady wodolecznicze. Mleko od krów szczepionych tuberkuliną. Sezon od 20 maja do 20 września. Ordynuje 9 lekarzy.

Stacya kolejowa Nowy Targ lub Stary Sącz. Poczta, telegraf i telefon międzymiastowy.

Wody mineralne na składzie w Składnicy hurtownej Kraj. Związku zdroj. i uzdr. oraz we wszystkich detalicznych składach wód i aptekach. Zamówienia na wodę w pakach po 25 i 50 flaszek w czasie bezmroźnym przyjmuje Składnica Kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk, Lwów, Romanowicza 9.

Najobfitsza szczawa siono-alkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne ze zdrojów Tytusa, Celestyny i Klaudy, zastępującej całkowicie wody niemieckie w Kissingen, mianowicie zdroje Rakoczy i Pandur. — Leczenie kąpielami mineralnymi, pić wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną. Prócz zakładowego ordynuje kilku lekarzy. Nowy wzorowo i z komfortem urządzone łazienki, wygodne pomieszkania.

RYMANÓW-ZDRÓJ

450 m. n. p. m. w pow. Sannockim, opodal stacyi kolejowej RYMANÓW, własność hr. Jana Potockiego.

Trzy sezony: pierwszy od 15 maja do 20 czerwca, drugi od 21 czerwca do 20 sierpnia, trzeci od 21 sierpnia do 30 września. Ceny mieszkań i kąpeli w I. i II. sezonie znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. Nowości zaprowadzone w sezonie r. 1911: Nowa murowana kaplica w stylu gotyckim. Cały zakład i wszystkie wille elektr. oświetlone. Połączenie między Zakładem a m. Rymanowem, stacyą kolejową i okolicznymi miastami uskuteczniła omnibus automobilowy.

Pijcie i żądajcie wszędzie światowej sławy

PIWA SŁODOWEGO

(Doppel - Malz - Eier) — marki „Schwanenhof“

z Mieszczańskiego Browaru w Litomierzycach (Czechy)

Rok założenia 1720.

Powagi lekarskie zalecają to piwo przeciw niedokrewności, złemu trawieniu, brakowi apetytu, słabemu odżywianiu ciała. Dla swych wybitnych higienicznych własności ten ulubiony napój podawany jest stale w licznych rodzinach arystokratycznych. Baczność na markę „Schwanenhof“.

Jedyny Zastępca dla całej Galicji i Bukowiny oraz skład w beczkach, butelkach i syfonach

Michał Balas, ul. Kaźmierzowska 41. we Lwowie

Telefon 1523.

Jakie środki żelaziste nadają się do dłuższego stałego użycia?

Tylko takie, które nie naruszają zębów, żołądka nie obciążają, łatwo się przyswajają, są smaczne i przyjemne w użyciu.

Wszystkie te własności posiada

Haematicum Glausch;

zajmuje ono tedy pierwsze miejsce

między środkami żelazistymi

i od lat zapisują je lekarze wszystkich krajów jako najracjonalniejszy i najtańszy środek żelazisty przy braku apetytu, niedokrewności, blednicy, neurastenii i w innych stanach osłabienia jakoteż w okresie zdrowienia po ciężkich chorobach.

Cena: pół flaszki objętości 230 grm. 1.50 kor., całej flaszki objętości 500 grm. 2.60 kor.

Haematicum Glausch można dostać w każdej aptece. Skład główny:

„Adler - Apotheke“ S. E. KLEWEINA w Krems pod Wiedniem

Panom lekarzom dostarcza się darmo i odpłatnie ilości próbne.

Z polecenia Towarzystwa ginekologicznego lwowskiego wyrabiam następujące opatrunki (P) położnicze, sterylizowane

GAZE odtłuszczoną ---
jodofanową 10%
jodoformową 10%
wioformową 10% **P**

w pudełkach, zawierających 5 metrów gazy. — **WATE BRUNSA** „VIS“ w płatkach P, w kartonach po 100 i 250 gr. Na każdym pudełku jest umieszczona moja firma i litera P, toteż proszę tylko takie przyjmować jako wyrób krajowy. — Polecam również **PASTYLKI SUBLIMATOWE** prof. Obalińskiego. Plastry smarowane z marką „Vis“. — **GAZE JODOFORMOWĄ** Dra Bylickiego w formie opaski i **OPASKI OPARZELINOWE** prof. Trzebieckiego i wszystkie inne używane opatrunki.

M. L. DOBROWOLSKI

Mag. farmacji, właściciel fabryki opatrunków chirurgicznych „Vis“

== W PODGÓRZU. ==

Polecane przez Światne Towarzystwo Lekarskie Krakowskie

z pomiędzy dziś znanych przetworów żelazistych jest najłatwiej strawnym i nie psującym żęby środkiem

Liquor Mangano Ferri Peptonati

składu 0.60% Fe i 0.10% Mn

wyrobu

Aptekarza D. Matuli

w Podgórzu (Kraków).

Polecany jako środek lekko strawny, pobudzający apetyt, w blednicy, braku krwi, malarii, żółtaczce, w kobiecych i nerwowych słabościach.

Sposób użycia: Dzieciom od lat 12 daje się 2 razy dnia po łyżce od kawy z mlekiem; osoby dorosłe używają 2—3 razy dnia po łyżce stołowej.

Na składzie w każdej większej aptece. — — — — — Cena 2 kor. 40 hal.

Wyrób krajowy. — Dwie flaszki wysyłam franko.

SPERMINUM-POEHL

Essentia Spermii Poehl

30 kropli 3 razy na dzień na 1/2 godz. przed jedzeniem w wodzie alkalicznej albo w mleku.

Sperminum-Poehl pro injectione.
Sperminum-Poehl sicc. pro clysm.

przeciw neurastenii, marasmus sen, histeryi, chorobom serca, miażdżycy tętnic, przymiotowi, gruźlicy, durowi, cierpieniom rdzenia pachowego, niedożęstwu neurast., porażeniom, chron. reumatyzmowi, krzywicy, podagrze, blednicy itd. itd., przy znużeniach pracą i u uzdrowieńców.

CEREBRIN-POEHL (Synergo Cerebrin)

przeciw epilepsji, alkoholizmowi, chorobom nerwów.

MAMMIN-POEHL (Synergo-Mammin)

przeciw włóknikom macicy, krwotokom miesięcznym i krwotokom macicy, zapaleniu błony śluzowej macicy, zapaleniu jajników itd.

BIOVAR-POEHL (Synergo-Biovar)

przy objawach braku funkcji z powodu klimakterium, po wycięciu jajników, przy histeryi, blednicy.

RENIIN-POEHL (Synergo-Reniin)

przeciw miąższowemu zapaleniu nerek, niedomozdze nerek, mocznicy.

THYREOIDIN-POEHL (Synergo-Thyreoidin)

przeciw otyłości, myxedema, chorobom nerwów, chorobom skórnyim itd.

ADRENAL-POEHL działający składnik nadnercza, ściągający naczynia, przeciw zapaleniom błon śluzowych, krwotokom itd. Rurki a 0,002. 10,0 i 30,0 roztworu 1:1000.

Do nabycia we wszystkich większych aptekach.

Literatury gratis i franco dostarcza:

ORGANOTERAPEUTYCZNY INSTYTUT

PROF. DR. V. POEHL i SYNOWIE

ST. PETERSBURG, ROSYA

Generalni zastępcy dla AUSTRO-WĘGIER

G. i R. FRITZ — PEZOLDT i SÜSS WIEDEN I.

Ostrzega się usilnie przed naśladownictwem i zafałszowaniem.

1. Tabletki do wewnętrznego użycia

2. Ampułki do iniekcji.

Na ewentualne żądanie wysyłamy gratis nasze **ORGANOTERAPEUTYCZNE KOMPENDIUM**, w którym podano literaturę, wskazania, sposób użycia i cenę wszystkich preparatów.

Reiniger, Gebbert & Schall

Tow. z o. p.

Lwów, Wałowa 11

Tel. Nr. 671.

Adres tel.: Aeskulap

pod firmą

Centralny Zakład fabryczny

urządzeń technicznych, sanitarnych i naukowych.

Tow. z o. p.

Specjalna Fabryka

Zakładów Elektromedycznych

wyrabia i dostarcza:

Pantostaty: aparaty uniwersalne do galwanizacji, faradyzacji, endoskopii, kaustyki, elektrolizy, katarforezy, masażu wibracyjnego, trepanacji i masażu pompą.

Roentgenologia: aparat REKORD dla ogólnej praktyki, tani, pojedynczy i wydadni.

Ideal bez przerywacza, o najwyższej wydajności, do prześwietlań, zdjęć czasowych, migawkowych i na odległość do 2 metrów. Aparaty do katarforezy, kąpiele świetlne i t. p.

Bogato ilustrowane cenniki bezpłatnie.

Zawiadomienie.

Zawiadamiam P. T. Lekarzy, że Zakład swój zaopatrzyłem w najnowsze maszyny do ostrzenia, polerowania i aparaty do niklowania — tak, że jestem w możności wszystkim moim odbiorcom zadość uczynić. — Utrzymuję na składzie wielki wybór wszelkich artykułów w zakres nożownictwa wchodzących, wyrobów własnych, angielskich i amerykańskich. — Dziękując za dotychczasowe względy — polecam się nadal łaskawym względom P. T. Odbiorców, nadmienając, że ceny są przystępne.

Jan Lauruk
Zakład nożowniczy
Lwów, Halicka 6.

MATTONIEGO GISSHÜBLER

naturalna szcawa alkaliczna
jako źródło lecznicze od lat
setek uznana we wszelkiego
rodzaju niezżytach przewodów
oddechowych i narządów tra-
wienia, w gościecu, katarze żo-
łądka i pęcherza. Nieocenio-
na dla dzieci, rekonwalescentów
i podczas brzemienności.

Henryk Mattoni

KARLSBAD — FRANCENSBAD
WIENIEN — — BUDAPESZT

SANATORYUM Dr. K. DŁUSKIEGO w Zakopanem dla chorych piersiowych otwarte przez cały rok.

Piękny widok na TATRY. Wystawa pokoi południowa. — Centralne ogrzewanie, elektryczne oświetlenie, wodociąg gorącej i zimnej wody na wszystkich piętrach, winda elektryczna, kamera dezynfekcyjna, pokoje izolacyjne dla chorób zakaźnych, odkażanie naczyń, pracownia Röntgena.

Czytelnia, sala teatralna, kaplica, telefon, telegraf, poczta i konie w Zakładzie.
Ceny bardzo umiarkowane, od 11 koron za mieszkanie, utrzymanie i kurację.

Rządowo uprawniona

Fabryka wód mineralnych
sztucznych i specjalnych leczniczych
pod firmą

K. RZAÇA i CHMURSKI

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrobia pod kontrolą Komisji Przemysłowej Tow.
Lek. Krak. polecone przez toż Towarzystwo

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Giesshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Homburg, Kissingen, tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną oraz normalne wody mineralne z przepisu Prof. Jaworskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.
Cenniki na żądanie franko.

Salzbrunner Oberbrunnen

leczy
nieżyty narządu oddechowego i narządu trawienia, kamienie żółciowe, cierpienia nerek i pęcherza, rozedmę, astmę, jakoteż **następstwa grypy.**

Wysyłka: GUSTAW STRIEBOLL, Bad Salzbrunn, Śląsk.

Ilustrowany cennik
**Bandaży
na przepukliny**
wysyła gratis i franco
M. L. POLACZEK
Sambor V/11.

Wdowa po lekarzu
p. Krańska
— udziela lekcji języka
francuskiego i angielskiego.
Mieszka:
Lwów, ul. Długosza, 33 parter,
w podwórzu.

CHEMIA I MIKROSKOP

są dziś najpotężniejszą bronią w rękę
fabrykanta tutek i bibulek cygaretowych.

Już nadszedł ten czas, że laika, wyrabiającego tutki cygaretowe, nie można nazwać na serio fabrykantem. Dziś, chcąc palaczom dostarczyć wyrobu o ile możności jak najmniej szkodliwego, konieczną jest dokładna znajomość chemii, mikroskopu i odnośnych ulepszeń technicznych. To też na podstawie mych własnych rozbiórów chemicznych i badań mikroskopowych, oraz na podstawie wyrobionego smaku i fachowych mych wskazówek, mam zrobioną bibulkę cygaretową, znaną ogólnie pod nazwą:

„**SALVESOL -- NORIS**“.

Nie wyliczam zalet, jakie posiadają owe tutki cygaretowe „Salvesol-Noris“ z wata w ustnikach tejże samej nazwy, gdyż są powszechnie znane i ulubione tak w kraju jak i zagranicą.

Do nabycia we wszystkich trafikach.

M^R. W. BELDOWSKI

Fabryka tutek i bibulek cygareto-
wych w Krakowie.

LEON GEORGEON

DOSTAWCA CK. KLINIK UNIWERSYTETU
LWOWSKIEGO I SZPITALI KRAJOWYCH

PRACOWNIA I SKŁAD INSTRUMENTÓW
CHIRURGICZNYCH .: MASZYN ORTOPEDYCZNYCH I
BANDAŻY .: URZĄDZEŃ SZPI-
TALNYCH, ORAZ PRZYBOROW
DO PIELEGNOWANIA CHORYCH

LWÓW -- ULICA RUSKA L. 1.

„**OLLA**“
jest dowodnie najlepszą
hygieniczną specjalnością
GUMOWA
pełna gwarancja
Wszędzie do nabycia.
Cenniki darmo.
wysyła „**OLLA**“
fabryka gumy
Wiedeń II, Prater-
strasse 67

**Darmo
i franko**

próbki

dla P. P. Lekarzy.

„**OLLA**“
Polecone przez
przez 2000 le-
karzy. — Do
nabycia we
wszystkich a-
ptekach i lep-
szych droguer.
Cena 4, 6
i 8 kor.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Panów Lekarzy, że już otworzyłem

APTEKĘ przy ul. **Hetmańskiej**
(Hotel Victoria).

ANTONI GROBLEWSKI.

KRZANOWSKI i KLUK

— przedtem K. Frydman —

Pierwszorządny Magazyn i Pracownia Sukien Męskich**Lwów, ul. Kopernika 1. 2.**
(vis-a-vis Apteki WP. M. Mikolascha)

polecają na sezon wiosenny wielki wybór najmodniejszych materiałów angielskich z pierwszorządnych fabryk. Wykonujemy rzeczy wykwintnie według ostatniej mody, jak fraki, angiezy, smokingi, ulstry, raglany, palta wiosenne, ubrania marynarkowe, stroje polskie itp., wchodzące w zakres krawiectwa. Pozwalamy sobie jeszcze nadmienić, że na życzenie Szanownych Panów wysyłamy na prowincję całą kolekcję bogato zaopatrzonych próbek, oraz przykrawacza do wzięcia miary.

Syr. Hypophosph. Comp. Dr. Egger

Od dziesiątek lat w najszerzych kołach lekarskich uznane i

szerokie zastosowanie mające **Roborans** i **Tonicum**, działające zawsze pewnie przy anemii, neurastenii, braku apetytu itd.

Flaszka oryg. 330 gm. = 2 1/4 kor., flaszka oryg. 660 gm. = 4 80 kor.

Preparaty Bilenu,

środka przeczyszczającego, stosowanego przez odbytą, sporządzone ze składników żółci, wpływających na ruch robaczkowy kiszek, odszczególniające się pewną i szybką skutecznością. — **Czopki bilenowe (I i II) i tabletki do lewatyw bilenowych.**

Oryginalne pudełko z 6 sztukami 2 50 kor.

Dr. LEO EGGER & J. EGGER, Budapest VI. Révay-ut. 12.

Pierwsza, największa, 25 pokoi, obficie zaopatrzona HALA OKAZYJNA DOROTEUM

we Lwowie, tylko przy ul. Lindego 6 (boczna Kopernika).

Obecnie są następujące przedmioty tanio do nabycia: sypialnie i salony, urządzenia biurowe i kancelaryjne, urządzenia pokoi męskich, szafy na książki, biurka, biblioteki, krzesła, kredensy, stoły, otomany, sofy, kanapy, lustra, lampy, zegary, dywany perskie i inne, portyery, obrazy, miedzioryty, starożytności, mebelki, porcelany, kasy ogniotrwałe, meble mosiężne, żelazne, blaszane, jak i wogóle wszelkie urządzenia domowe po nader niskich, frapujących cenach.

UWAGA. Odsprzedającym swoje urządzenia domowe płacimy najuczciwsze ceny, — załatwiamy zmiany, wymiany i przechowania.

DOROTEUM, Lwów, ul. Lindego 6 (boczna Kopernika).

Porozumienie z prowincją listownie.

Wina Lecznicze

przez pierwszorządne powagi lekarskie zalecane

u firmy

DIDOLIĆ I PRPIĆ

Lwów, tylko ul. Czarnieckiego 1. 3.

Próbki i cenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie.

„ZDROWIE”

Fabryka wód mineralnych i napoi musujących

polecona i pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego pozostająca

wyrabia wszelkie wody sztuczne, stołowe i lecznicze oraz napoje musujące najlepszej jakości.

LWÓW, BAJKI BOCZNA.

TELEFON Nr. 544.

FABRYKA PRZETWORÓW LECZNICZYCH Eugeniusza MATULI

w RADOMYŚLU WIELKIM poleca przetwory własne:

Kamphenol Prof. Dra Chlumskyego. Znakomite Antisepticum: ropniakach, czyrakach, przetokach gruźliczych i t. p. Cena flaszki Kor. 2.—.

Pilulae medic. Matula. Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera: Natr. arsenic. 0.0005 Ferr. protokol. 0.05. Chinin hydr.-Calc. glycerin. phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pulvis rhei q. s. Pigułki te są obdukiwane cukrem. Cena za flakon o 100 pig. Kor. 4.—. Wydaje się jedynie na przepis lekarski.

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan hypophosphor. comp.) w działalności identyczny z Syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony jako tonicum w przypadkach niedokrewności, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole hypofosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej flaszce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. Cena za fiakon Kor. 2.—. Sposób użycia: 2—3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

Zawiera ciała lotne jak: olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol, itp., które przetwarzane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo dokładnie weirzeć się dającą. W użyciu przyjemny, o miłej woni. **Działa znakomicie w bólach reumatycznych różnych postaci**, specjalnie w reumatyzmie mięśniowym, lumbago, ischias, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierają. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badania, czynione na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija takowe watą lub flanelą. Do nabycia we wszystkich aptekach, po cenie za mały słoik Kor. 1 40, za duży Kor. 5.—. Tylko w oryginalnych słoikach.

Preparata powyższe są do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny w aptece WP. Piotra Mikolascha.

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując używać zawsze formułki: **oryginal. Matula.** Nazwy, marka ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy gratis i franco przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych **EUGENIUSZA MATULI w Radomyślu Wielkim.**

POTY Zaleca się Panom Lekarzom **Unguent. formentoli glycerin.** 5 i 10% Bernatzika przeciw poceniu się stóp i rąk. Bernatzika maść glicerynowa formaldehydowa przeciw poceniu się stóp i rąk jest przetworem najwięcej stężonym, jaki w postaci maści osiągnąć można. — **Klinicznie wypróbowana!** — **Skutek rychły!** — Zaprowadzona w armii austriackiej

BERNATZIKS Salvator-Apotheke, Mödling b. Wien. Do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny dla Wiednia: M. Kris, k. k. Feldapothek, I., Stephansplatz; C. Haubners Engelapothek, I., Bognergasse 9. — **Maść bez tłuszczu.** — Prospekty we wsz. stłkich językach krajowych. Prosimy żądać przystania próbek.

GOTOWĄ BIELIZNĘ

damską, męską, dla dziewcząt, chłopców i dzieci. — Bieliznę pościelową, całe wyprawy ślubne, wyprawki dla niemowląt starannie wykonane — po cenie najniższej — poleca założona w r. 1883 firma

WIKTOR SEDLACZEK

we Lwowie, pl. Kapitulny 1. 3.

Wyrabia też każdą bieliznę dla P. T. Lekarzy, szpitali i sanatoryjów na zamówienie podług miary lub wzoru, w terminie oznaczonym. Poleca znane ze swej dobroci i trwałości: Kołdry szyte i pościel wyrobu własnego. Sprzedaje również po cenie bardzo niskiej w sztukach i na miary: Czysto lniane płótna. — Bieliznę stołową, ręczniki, ściereki, chustki do nosa. — Schrolla szyfony, perkaliny, dymy, weby i molinosy **Sedlaczka** są najtańszym i najirwalszym materiałem na każdą bieliznę. — Pończochy damskie i dla dzieci. Skarpetki męskie i dla dzieci. — Cenniki i próbki posyła na żądanie. — Zamówienia z prowincji wykonywa najrzetelniej, za zaliczką.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

GUSTAW SZANCER

aptekarz w Skolem poleca:

Syrupus kalii sulfoguaiacolicolici codeinatus

Zawiera w 100 częściach 10 procent kalii sulfoguaiacolicolici i 0-20% Codeini muriat: Merck.

Zastępuje w zupełności wyroby obcokrajowe, jak: **Sirolin, Sorisin i tym podobne.**

Każda flaszka Syropu zaopatrzona dziesięcioma markami halerzowemi Towarzystwa Samopomocy Lekarzy w Krakowie.

Dotychczas zużyto na fundusz dla wdów i sierot po lekarzach 254.000 znaczków za kwotę 2.540 koron.

Cena flaszki 2 korony.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

Palestyńskie Wina i Koniaki lecznicze ::

doczekały się uznania w instytucji Pasteura w Paryżu, nadają się znakomicie dla niedokrewnych, rekonwalescentów i wzmacniania żołądka. Są do nabycia w naszym składzie w Pasażu Fellerów we Lwowie. — Celem przekonania się o niezwykłym dobrorze naszych win wysyłamy pocztą począwszy od jednej butelki za zaliczką ::

„Palestyna“ — Towarzystwo handlowe **TIEGER i SP.** we Lwowie — Pasaż Fellerów.

Janowska Miodosytnia

D. H. Tiegera w Janowie

pod Lwowem

założona w r. 1870. — — — — — założona w r. 1870.

Poleca swój miód paniński, miód deserowy, miód stary a la Malaga, miód kowieński, miód bernardyński, miód kapucyński i miód kasztelański. — Wysyłka odbywa się kolejną codziennie w beczkach, od 30 do 300 l. zawierających, w skrzyniach od 20 flaszek począwszy, zaś pocztą w blaszankach 5 klg., 4 l. zawierających. Za zgodnem zdaniem uczonych przyznano napojom miodowym pierwszeństwo wśród wszelkich trunków gorących.

Zamówienia do **D. H. Tiegera w Janowie obok Lwowa.**

KEFIR dostawia do mieszkań
MLECZARNIA PRZEWORSKA
we Lwowie
ulica Polna 1. 25. — Telefon Nr. 835.

Od kilku lat przez lekarzy z znakomitym skutkiem zalecany
Wyciąg szpilkowy do kąpiei
Mgr. I. Bojarskiego
do nabycia we wszystkich aptekach.
Główny skład wysyłkowy J. HAY, ck. nadw. dost., Lwów.
Cena za flakon 75 hal.

Światowej sławy źródła **VICHY**

własność francuskiego państwa.

Administracja: PARYŻ — Boulevard des Capucines 24.

polecane przez powagi lekarskie:

Célestins: w chorobach nerek, cierpieniach dróg moczowych, dnii cukrzycy.

Grande-Grille: w kolkach wątrobnych i kamykach żółciowych w zastojach w zakresie organów jamy brzusznej

Hôpital: we wszystkich niestrawnościach.

Przetwory: Sole do kąpiei i picia — — — — — pastylki.

Składy we wszystkich handlach wód mineralnych i aptekach.

Prawdziwe tylko wtedy, gdy kapsle i etykiety noszą firmę źródła.

Należy zawsze podawać dokładnie nazwę żądanego źródła.

Zakład artystyczno - rytowniczy **Maks Glaserman**

Lwów, ul. Sykstuska 17. — Telefon 1585.

poleca

P. T. Lekarzom tablice i napisy emaliowane, trawione na szkło, marmurze i mosiądzu, oraz stampilie, pieczęcie itp.

Magazyn i pracownia wyrobów złotych i srebrnych

Adam Batko

Lwów, Kopernika 1. 12.

Przyjmuje laski, papierońnice, torebki do naprawy itp. po cenach najtańszych.

K. ZIELIŃSKI OPTYK I MECHANIK

Kraków, Rynek gł., A-B, I. 39.

poleca Wnym Panom P. T. Okulistom swoją, pierwszą na Galicyę, szlifiernię szkieł optycznych,

urządzoną podług systemu metrycznego z popędem motorowym. Jako specjalność szlifuje wszelkie **soczewki kombinowane** z szkła białego, dymnego i niebieskiego. Zarazem poleca swój magazyn obficie zaopatrzony we wszelkiego rodzaju wyroby optyczne, aparaty elektryczne lekarskie i t. p.

Utrzymuje w znacznym wyborze sztuczne oczy ludzkie.

SANATORYUM
DLA CHORYCH PSYCHONERWOWYCH

LWÓW, — — — — — „NAD ŻELAZNĄ WODĄ“.

Przyjmuje się chorych, dotkniętych wszelkimi postaciami chorób umysłowych, tudzież psychonerwicami padaczkowemi, hysterycznymi i choreatycznymi, jak również alkoholistów i morfinistów. — Zbudowane i urządzone na wzór sanatoryjów zagranicznych, daje sposobność stosowania wszelkich najnowszych środków i sposobów leczniczych, a szczególnie kąpiei przydłużnych (Dauerbäder). — Postępowanie z chorymi z powodu ograniczonej liczby ściśle indywidualizujące. — Opieka domowa. Obfitość rozrywek. — Staranie o odpowiednie zajęcie dla chorych. — Możliwie największa swoboda.

Cena 10 K za dobę i więcej. Bliższe szczegóły na żądanie.

DR. JAN ŚWIĄTKOWSKI, kierujący lekarz.

Fabryka chemiczna „Laokoon” Lwów

JODOCON

PEPTONUM JODATUM.

Preparat jodowy — chemiczne połączenie Jodu z peptonem (peptonum e carne). Połączenie to nie rozszczepia się w przewodzie pokarmowym — ale zostaje jako takie przez organizm wessane. Rozszczepianie następuje dopiero w tkankach, wskutek czego nie powoduje zaburzeń w narządzie trawienia. Zastosowanie wskazane w wypadkach, gdzie organizm dłuższy czas pod działaniem Jodu zostawać powinien. — Jodocon wprowadzamy w handel w tabletkach, zawierających 0.05 jodu, posiadającego własności lecznicze 0.2 jodku potasowego.

Rurka z 20 tabletkami 3 kor.

Wyrabia i poleca:

pliny wyjąłowane do wstrzykiwań podskórnych — do każdego pudełka dołączamy piilniczek.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum purum* — pudełka niebieskie — każda ampułka zawiera 0.05 Natr. kakodylicum.

Neo-Alkarsodylum — pudełko różowe, każda ampułka zawiera 0.05 Natr. metyloarsenic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodylum ferat.* — po 0.05 Ferrum kakodylic.

Dra Wewiórskiego *Alkarsodyl. modific.* po 0.05 Atoxyl.

Dra Wewiórskiego *Chinin. kakodylic.* — łączy własności chininy i arsenuku.

Ostrzegając przed naśladownictwami, polecamy wyraźnie ordynować:

Alkarsodylum Laokoon.

--- APTEKA ---

i Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne SZYMONA HAYA

c. i k. dostawcy nadwornego we Lwowie - - -

wyrabia i poleca swoje wyjąłowane pliny do wstrzykiwań podskórnych w zatopionych rurkach (ampoules). — Do każdego pudełka dołączam piilniczek.

„Hay“ Arkosydyl

każda rurka zawiera 0,05 gr. Natr. kodyl. w 1 cm.³ wody przekroplonej.

Wskazania: Scrophulos., Diabetes, Anaemia, Malaria, Neurastenia itd.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor.

Nowość! Arsacetin „Hay“ Nowość!

jest mniej trujący, jak Atoxyl, ma równe własności lecznicze z Atoxylem, daje się sterylizować bez rozkładu. Każda rurka zawiera 0,10 gr. Arsacetin w 1 cm.³ wody przekroplonej.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor. 50 h.

„Hay“ Neo-Arkosydyl

każda rurka zawiera 0,05 gr. Natr. methylarsen. w 1 cm.³ wody przekroplonej. — Wskazania: Bronchitis, Chlorosis, Dermatoses itd.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor.

Nadto wyrabiam i utrzymuję stale na składzie następujące kombinacje:

Aether depurat. c. Camphor. resubl. 0,10 per 1 cm.³ — Camphora resubl. 0,10 c. Ol. amygd. per 1 cm.³ — Cocain hydrochl. „Merck“ 0,01 Sol. Na Cl. physiol. per 1 cm.³ — Cocain hydrochl. „Merck“ 0,02 Sol. Na Cl. physiol. per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 0,20 per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 0,50 per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 1,00 per 1 cm.³ — Morphin hydrochl. „Merck“ 0,01 per 1 cm.³ — Morphin hydrochl. „Merck“ 0,02 per 1 cm.³ — Novocain 0,02 Adrenalin gtt. I. Na Cl. physiol. per 1 cm.³. Znakomite anaestheticum lokalne w praktyce dentystrycznej.

Wszelkie inne kombinacje wykonuję na zamówienie w najkrótszym czasie.

Uprasza się, celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułki: ORIGINAL „HAY“

Droguerya

Ś. WOJCIECHOWSKIEGO I SKI
Przemysł
tylko ul.
Kazimierza Wielkiego 3.

— poleca —

— środki opatrunkowe —
i przyrządy chirurgiczne.

Dla PT. Lekarzy ceny specjalne.

Zastępstwo na Przemysł

Desoderolu
środku desinfekcyjnego 100% skoncentrowanego.